

K o n S t e r n a

neperiodicky vydávaný zpravodaj ZO ČSOP „Rybák“ Svitavy zaměřený na ochranářské a ornitologické dění především v oblasti Svitavska

číslo 14 - srpen 2004

Obsah:

Slovo úvodem.

Zprávy výboru.

Navrhujeme, vyjadřujeme se, ...

Bleskovky.

Z činnosti ZO.

- ▶ *Evropský festival ptactva.*
- ▶ *Zahradní krmítka a budky v parku J.Palacha.*
- ▶ *Mapování hnízdní populace kavky obecné ve Svitavách po 5 letech.*
- ▶ *Kontrola obsazenosti sýkorníků v lesích u Svitav.*
- ▶ *Opětovné sčítání netopýrů v panelových domech Svitav.*
- ▶ *Rorýs obecný – „Pták roku ČSO“ ve Svitavách.*

Zprávy z úřadů.

Zaujalo nás.

- ▶ *Novela zákona o ochraně přírody a krajiny.*
- ▶ *Nové Metodiky ČSOP v naší knihovně.*
- ▶ *CD Vesmíru a Živy.*
- ▶ *Prastará lípa musí ustoupit nové silnici. (Slohová práce M.Vítové).*

Zážitky a postřehy z terénu.

- ▶ *Přílet a hnízdění čápů bílých na Svitavsku.*
- ▶ *Ornitologický víkend na Brlece.*
- ▶ *Pelikán bílý poprvé ve Svitavách?*

Na cestách.

- ▶ *Kde je Tunguzský meteorit ?*

Zoologická pozorování.

Materiály do tohoto čísla byly zpracovány k 15.7.2004.

Obsah zpravodaje je možné číst též na <http://sweb.cz/konsterna>

Slovo úvodem.

Pomalou končící léto a stejně tak pomalu nastávající podzim může být vlastně příležitostí, kdy je možné něco rekapitulovat, a na druhou stranu i na něco nastávajícího upozornit. Náš zpravodaj „si už zvykl“ plnit především první část výše uvedených funkcí. Bilancování téměř ročního období to však není vysloveně jen ornitologické, jak by se mohlo z obsahu zdát. Za námi jsou aktivity i zážitky neornitologické. Ty se však ke čtenářům nedostávají v poslední době tak často. (*Nyní se omlouvám za to, že se v úvodníku nedočtete nic zajímavého – a propó, dočetli jste se vlastně někdy?*). Aktivita některých našich dříve častěji přispívajících pisatelů ustrnula. Je to škoda. A to jsem si už postesknuv v úvodníku předešlého čísla! Tak tedy ani dlouhé zimní večery nevyprovokovaly řadu jistě nápaditých a šikovných hlav.

KonSterna nabízí (tak jako jiné možnosti) poskytnutí našich záznamů, postřehů, myšlenek a zážitků i dalším generacím. Zní to jako omšelé klišé, ale zkuste se vžít do situace, kdy objevíte takovou tiskovinu (či jakýkoli jiný nosič informací), která popisuje stav přírody nebo lidské snahy o její ochranu z doby třeba před 50-ti lety. Věřím, že zrovna tak jako já, když objevím něco podobného, a přečtu takový materiál „jedním dechem“, dokáže prožít podobné okamžiky každý z vás. Proto také možná rádi dychtivě bloumáme antikvariáty a muzejními knihovnami. Třeba takovým materiálem jednou budou i naše zaprášené ročníky KonSterny. Možná i v knihovnách našich vnoučat a pravnoučat. Mysleme na to, a nebo si najděme jinou motivaci. Stojí to za to.

Jiří Mach

Zprávy výboru.

- Zastupitelstvo Pardubického kraje rozhodlo na svém zasedání 18.12.2003 o tom, že podpoří severní variantu nové silniční komunikace R35, která by byla vedena v blízkosti měst Ústí nad Orlicí a Česká Třebová. Další důležité vyjádření má předložit Ministerstvo životního prostředí, které však podporuje jižní variantu trasy R35, která je přijatelná zejména z pohledu ekonomického i ekologického.
- Koncem roku 2003 žádáme o finanční dotaci 10.000,-Kč od městského zastupitelstva města Svitavy na činnost organizace. Město se rozhodlo nakonec naší ZO přidělit částku 8.000,-Kč a navíc 900,-Kč v rámci grantového řízení na projekt „Sledování obsazenosti a čištění sýkorníků v lesích u Svitav“. Podmínkou přidělení částky 8.000,- je zhotovení a instalace min. 10 budek pro netopýry a kavky ve městě.
- V počátku roku 2004 se mezi odběratele našeho zpravodaje zařadily všechny ZO ČSOP okresu Svitavy i blízké oblasti Česko-třebovska. Celkem nyní KonSterna putuje na 41 adres (a to i nečlenů ČSOP).
- Dne 6.února 2004 se v učebně biologie svitavského gymnázia konala výroční schůze naší ZO ČSOP. Jako hosty jsme přivítali pana Jiřího Pěničku a ing.Radka Motyčku, který se stává naším členem. Dále ze stávajících členů se kromě 2 zástupců oddílu MOP Cvrčci (Rybařici) schůze zúčastnili M.Janoušek, F.Jetmar, Jiří Mach, D.Romportl, M.Šváb, M.Polák a P.Chlupová. Kromě hodnocení uplynulého roku a přestavení určitých aktivit na rok 2004 Jiří Mach prezentoval současnou podobu soustavy vodních ploch v Jedlovsko-Stašovské oblasti na Poličsku, Milan Janoušek promítl své diapozitivy z pobytu v Řecku a Marián Polák pak zejména pohovořil za současné projekce diapozitivů o loňské expedici na Sibiř za Tunguzským meteoritem (viz. v rubrice „Na cestách“).
- V letošním roce registrujeme na ÚVR ČSOP 22 členů ZO. Z toho 8 členů jsou nové tváře a 1 člen je „staronový“. Velkou změnou prošel oddíl MOP, ve kterém je 9 členů (7 nových), pocházejících převážně ze III. ZŠ ve Svitavách, kde působí vedoucí oddílu Petra Chlupová. Všechny nové členy vítáme v našich řadách.
- Předseda ZO podepsal se starostou města Svitavy smlouvu o partnerství, kterou se otevírá možnost výboru i členům využívat k různým setkáváním i osvětovým aktivitám naší organizace bezúplatně prostory budoucího Multifunkčního vzdělávacího, komunitního a kulturního centra

„Fabrika“, které má v blízké budoucnosti, za silné finanční podpory řady institucí včetně EU, vzniknout v dnes chátrajícím objektu bývalého podniku Vigona ve Wolkerově aleji.

- V Praze-Průhonících se 10. a 11. prosince tohoto roku uskuteční konference „Dobrovolná ochrana přírody v České republice“. Hlavním mottem konference je „Jak a proč chráníme přírodu“. Účastnický poplatek je 100,- Kč a přihlásit se je možné zřejmě i v tuto chvíli. Kontakty k podrobnějším informacím jsou na obvyklých adresách a telefonech ÚVR ČSOP.

Výzva k podpoře ochrany přírody a krajiny.

▲ Jistě mnohým z vás (a o třeba členům, kteří odebírají Depeše ČSOP) neunikly snahy některých ekologických a ochránářských organizací, které se snaží zastavit některé nesmyslné plány státních institucí, společností nebo i krajských zastupitelstev (loutkářsky ovlivňovaných úzkou skupinou vlivných osob prahnoucích za výdělkem) devastovat přírodu a krajinu změnou v „nezbytně nutnou přeměnu“, která přinese „zaručeně početnou řadu výhod, pracovní místa, rozvoj a prosperitu“.

Mezi také kauzy patří tendence vybudovat v evropsky významném území vojenského újezdu Boletice zimní rekreační středisko „Chlum“ nebo snaha o splavnění Labe v jeho přírodovědně velmi cenných partiích. Zmiňovat se o všech negativních dopadech, vzniklých případnou realizací těchto mnohdy vybraných „děl“, je na tomto místě jistě zbytečné.

Chci apelovat na všechny milovníky přírody, aby svým podpisem petice, zasláním lístku vládě, komorám Parlamentu ČR a dalším rozhodujícím institucím nebo i finanční částkou podpořili práci těch, kteří za zachování přírodních hodnot velkého rozsahu bojují. Nezapomínejme, že důležitý je také podíl na ochraně přírody a krajiny mimo oblast našeho působení, přestože právě na stavu přírody nám obvykle v místě našich krajů záleží nejvíce. Některé informace o výše uvedených problémech najdete například na internetových stránkách (www.PratelePrirody.cz).

Jiří Mach

Navrhujeme, vyjadřujeme se,...

☺ V rámci vodoprávního řízení se vyjadřujeme k udělení povolení k nakládání látek závadných vodám na rybnících Nový a Bukový u Opatova pro společnost Rybářství Litomyšl. Proti vydanému rozhodnutí KÚ Pk jsme podali odvolání pro absenci podmínek při aplikaci, které byly dohodnuty již na ústním lednovém projednávání.

☺ V rámci vodoprávního řízení podáváme vyjádření k povolení k nakládání s vodami (vzdouvání a akumulace) na rybníku Hvězda pro společnost Rybářství Litomyšl. Naše podmínky byly v následném rozhodnutí KÚ akceptovány. Mělo by tedy dojít k realizaci částečného letnění na rybníce minimálně 1x za 6 let, kterým by mělo dojít k obnově litorálních porostů. Chráněná by měla být i hnízda vodních druhů ptáků proti případnému zvyšování hladiny rybníka v době hnízdění.

☺ M.Janoušek a F.Jetmar se zúčastnili zasedání řídicího výboru, který prostřednictvím odboru životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Pardubického kraje, projednává Koncepti ochrany přírody Pardubického kraje. Firmě Ekotoxa, která zpracovává tuto koncepci, pak podávali oba členové výboru připomínky za naši organizaci.

☺ ZO se pokusila vyvolat změnu rozhodnutí mimo odvolací řízení u územního odboru Ministerstva životního prostředí v Hradci Králové, proti jeho rozhodnutí k povolení plašení a střelbě kormorána velkého (výjimka ze zákona o ochraně přírody a krajiny). Naší snahou je zejména lépe kontrolovat provádění odstřelu kormorána. Výjimka byla udělena pro rybníky Nový a Hvězda u Opatova na dobu 5 let, kdy je povolen max. odstřel 5 ks na každém rybníku po celou dobu výjimky.

☺ V rámci vodoprávního řízení požadujeme podmínky pro ochranu vodních ptáků, obojživelníků i některých bezobratlých živočichů při vzdouvání a akumulaci vod – nádrž Mendryka v k.ú. Janov pro ČRS MO Litomyšl.

☺ V rámci správních řízení o zásahu do významného krajinného prvku a řízení o povolení ke kácení dřevin – cca 200 ks topolů na březích rybníka Hvězda u Opatova navrhujeme pokácení akceptovat za dodržení podmínek provedení náhradní výsadby v okolí rybníka vhodnými druhy dřevin a keřů.

☺ V rámci stavebního řízení odboru výstavby MěÚ Svitavy, vedeného pro udělení stavebního povolení pro Povodí Labe s.p. k realizaci některých stavebních objektů při rekonstrukci rybníka Hvězda u Opatova, požadujeme zejména ochranu dřevin a nezávadnost zeminy, která by měla být deponována v zemnicích u západního břehu rybníka.

☺ V rámci správních řízení odboru životního prostředí MěÚ Svitavy k udělení závazného stanoviska pro kácení dřevin na rybnících Mušlový a Sychrovec v rámci zásahu do významného krajinného prvku, vyjadřujeme jako podmínku našeho souhlasu stanovení druhu a počtu dřevin pro náhradní výsadbu.

☺ V rámci správních řízení OÚRaŽP MěÚ Polička podáváme vyjádření k vydání závazného stanoviska k používání látek škodlivých vodám společností Rybářství Litomyšl s.r.o. na rybníku Baldovský v Jedlové u Poličky.

☺ Počátkem dubna podáváme odboru životního prostředí MěÚ Svitavy vyjádření k zásahu do rybníka Sychrovec v Opatovci, který na podzim tohoto roku má společnost Rybářství Litomyšl s.r.o. odbahňovat. Měly by být odstraněny staré deponie a nemělo by se zasahovat do především botanicky cenných partií v západní části rybníka i v přítokové oblasti.

☺ V květnu podáváme podmínky pro vydání výjimky ze zákona pro Rybářství Litomyšl s.r.o. k používání látek závadných vodám na rybníku Baldovský. Správní řízení vedl Krajský úřad.

☺ V květnu se znovu zapojujeme do udělení stavebního povolení pro revitalizaci panelového domu na Malém náměstí č.o. 20 a 22 ve Svitavách. Podmínky provedení stavby se z naší strany soustřeďují na způsob zajištění vletových a výletových otvorů pro netopýry, které mají po dokončení zateplení polystyrenem zůstat „funkční“. Podmínky se vztahují i k minimalizaci ztrát na jedincích, kteří by zateplením zůstali uvězněni v podstřešním prostoru. V tomto panelovém domě u autobusového nádraží žijí netopýři rezaví.

☺ V červnu podáváme stavebnímu odboru MěÚ Svitavy podmínky k udělení povolení výstavby 2 pergol a novému trasování cest v parku u Wolkerovy aleje. V tomto případě dojde i ke kácení několika dřevin, přičemž naším zájmem je ponechání některých jedinců jehličnatých dřevin. Druhé vyjádření předkládáme k podmínkám rekonstrukce bytového domu na ulici B.Martinů (č.o. 11), kde hnízdí rorýsové a dům využívají i netopýři rezaví. Z naší strany šlo o vytvoření podmínek pro co nejmenší ztráty na životech obou druhů a případné náhradní hnízdní podmínky pro rorýse.

☺ Další podmínky pro zabezpečení ochrany mláďat vrbců domácích, kteří hnízdí ve větracích spízních otvorech domu, zajišťujeme v rámci stavebního řízení k revitalizaci panelového domu na ulici ČSA č.o. 16 ve Svitavách.

Bleskovky.

 10.října byl nalezen usmrcený jedinec **výra velkého** (zřejmě po střetu s automobilem) ve Svitavách na Poličské ulici.

 Díky poměrně teplému počasí jsme mohli ještě i koncem měsíce listopadu zaslechnout ve Svitavách tichý **zpěv kosů** nebo **střízlíků**.

 Při naší únorové návštěvě Prahy v roce 2000 jsme měli možnost pozorovat na Vltavě i několik kroužkovaných **labutí velkých**. Číslo jejich kroužku Jiří Mach nahlásil Kroužkovací stanici Národního muzea v Praze. Nyní jsme obdrželi zprávu, že šlo o labuť : kroužkovanou M.Jelínkem v Praze-Únětících jako mládě v roce 1995, kroužkovanou V.Hájkem v Jabkenicích v okrese M.Boleslav jako mládě v roce 1999, kroužkovanou B.Holečkovou v Praze v roce 1999 a samici kroužkovanou J.Bobčíkem v Mutěnicích v okrese Hodonín v roce 2000.

 První doložené zimování **netopýrů rezavých** v našem městě jsme zaznamenali 25.12. 2003 výskytem 1 živého jedince, který zabloudil do ložnice bytu v posledním podlaží panelového domu na ulici Kijevská 11A ve Svitavách. Druhý případ, kdy dokonce byli netopýři rezaví pozorováni při létání, byl registrován v panelovém domě Na Červenici, kde byl J.Machem (stejně tak jako netopýr na Kijevské ulici) netopýr vrácen do větracího podstřešního otvoru.

 Při návštěvě novomlýnské II.nádrže a okolí Pouzdřan na jižní Moravě pozorovali 27.12. Milan Janoušek, Jakub Mach, Jiří Mach a Jakub Vrána vcelku zde obvykle v zimě se vyskytující druhy ptáků – orly mořské, kormorány velké, volavky bílé, husy polní, husy velké, husy běločelé, kachny divoké, kopřivky obecné, hvízdáky eurasijské, čírky obecné, morčáky velké, morčáky malé, racky bělohlavé, nebo strakapouda jižního. Zvláštností však bylo sledování zimující samice **husice liščí**.

 8.ledna pozoroval Marián Polák na smrku před obchodem Jamall nábytek na ulici Dimitrova 1 **kalouse ušatého**. Jde o poměrně málo častý případ výskytu tohoto druhu sovy přímo v centru našeho města. 3 kalousi se pak vyskytovali u kojeneckého ústavu 27. ledna. Patrně nedostatek potravy ve volné přírodě zaháněl kalouse do blízkosti člověka.

 V zimě v naší oblasti málo registrovaný výskyt **drozda cvrčaly** zaznamenal Jiří Mach 10.ledna u Dolního rybníka ve Svitavách (2 ex.). Minimálně 3 jedinci byli součástí velkého hejna kvíčal, které 26.1. nalétávaly na plody jeřabin v prostoru sídliště Dimitrova, kde byly další cvrčaly spatřeny i 31.1. a 14.2. Rovněž neobvyklé zimování štěbetajícího **špačka obecného**, zaregistroval stejný autor 18.1. na ulici R.Kloudy ve Svitavách a 14.2. na ulici Dimitrova.

 První **skřivany polní** zaregistroval Jiří Mach při nesnadném (vzhledem k silnému větru a sněžení) přeletu města Svitav nad ulicemi Dvořákova a Fibichova dne 9.2.

 Velké „manévry“ **hus polních** a **hus běločelých** pozoroval dne 15.2. nad městem i svitavskými rybníky Jiří Mach. Celkem v 6 hejnech (20-120 ex.) se husy proletovaly směrem severním i jižním v rozmezí dvou dopoledních hodin. Minimálně 9 hus bylo hus běločelých. V tento den byly přelety hus sledovány i obyvateli města i přilehlých obcí nejen na Svitavsku, ale i Moravskotřebovsku.

 Při návštěvě novomlýnských vodních nádrží zaznamenali v sobotu 28.února M.Janoušek, F.Jetmar, Jiří Mach a J.Vrána kromě hus, mořských orlů, kormoránů, morčáků, racků nebo rzozhlávek, také 2 dospělé **labutě zpěvné** v prostoru hráze II.nádrže.

 16. a 17.března pozorovali F.Jetmar a M.Polák početná hejna **čejek chocholatých** na polích u Nové Vsi, Pohodlí i Janova. Mezi čejkami bylo i 100-150 **kulíků zlatých**.

 Návrat čápa bílého na komín Jednoty Na Červenici ve Svitavách se uskutečnil 4.dubna. 6.dubna se pak (podle slov pana Zeleného) navrátil i čapí pár na hnízdní podložku, kde čapí poprvé hnízdili v loňském roce. V tento den byl také u Pardubic vypuštěno (spolu s dalším 1 ex.) čapí mládě, které přečkalo zimu v záchranné stanici pana Zeleného. Pochází právě z komína Na Červenici, odkud

bylo v srpnu loňského roku odchyceno, protože hrozilo, že díky opoždění v průběhu hnízdění nebude moci rodičovský pár mládě dokrmit.

 První **vlaštovky obecné** ve Svitavách pozoroval Milan Janoušek a Jiří Mach 6. dubna nad Dolním i Horním rybníkem ve Svitavách.

 V prvním dubnovém týdnu bylo zaznamenáno v litorálních zblochanových porostech Dolního rybníka ve Svitavách rozmnožování i pozdější přítomnost vajíček **skokanů ostronosých**, kteří se zde vyskytují v tomto období již několik let.

 Doposud největší počet (3) **orlovců říčních** najednou, sledoval pan Jiří Pěníčka 9.dubna na Dolním rybníku ve Svitavách.

 Na jaře letošního roku jsme zaznamenali na trase naučné stezky „K pramenům řeky Svitavy“ **vandalismus na 2 informačních tabulích**, které někdo dokonce odcizil. Z rozpočtu odboru životního prostředí tak musí být vynakládána prostředky, které snad budou alespoň částečně kryty z pojistné smlouvy.

 Velmi **časný výskyt rorýsů obecných** zaznamenal Jiří Mach již 13.dubna nad svitavským Dolním rybníkem. Téhož dne pak byl v rákosině pozorován po 3 letech **bukač velký**.

 Na Lánském rybníku, který měl v dubnu sníženou hladinu, jsme pozorovali tyto druhy ptáků : **vodouš kropenatý, vodouš bahenní, vodouš šedý, kulík říční, slučka malá, linduška horská** nebo **konipas luční**.

 Neobvykle umístěné hnízdo **holuba domácího** našel Jiří Mach **v siréně** na budově Svitavu v ulici Dimitrova ve Svitavách. Siréna není pravidelně v provozu. Přesto nedávno došlo díky poruše při bouřce k jejímu samovolnému spuštění.

 Na jarním tahu se podařilo Jiřímu Machovi a Milanovi Janouškovi zaznamenat v orobincové mokřině u Lánského rybníka 1 samce **chřástala kropenatého**.

 Jistě jedno v letošním roce z nejpozoruhodnějších pozorování zažil Jiří Mach 15.května v Lubenských kopcích u Lubné na Poličsku, když v bukovém porostu slyšel i viděl jednoho zpívajícího samce **lejska malého**. Navíc se mu podařilo nalézt **hnízdvo výra velkého** s dvěma mláďaty v prachovém peří.

 Milan Janoušek pozoroval 22.5. u Lánského rybníka ve Svitavách 1 **volavku červenou**.

 Zřejmě vůbec první registrovaný déledobý výskyt 1 houkajícího samce **holuba doupňáka** v městském prostředí v našem okolí zaznamenal Jiří Mach ve dnech 23.5. (ulice Pavlovova), 25.5. a 16.6. (ulice Pavlovova – bývalé zdravotní středisko) ve Svitavách. Další hlas tohoto druhu, který nejčastěji obývá bukové porosty, slyšel tentýž autor ještě i 6. a 7.července z parku u bývalého okresního úřadu.

 5.června zaznamenali M.Janoušek, F.Jetmar a Jiří Mach v nivě řeky Svitavy, v oblasti Muzlov mezi Banínem a Březovou nad Svitavou zpěv **cvrčilký říční** a **cvrčilek zelených**. Zjistili však i doposud neznámou lokalitu výskytu **chřástala polního** v loukách ochranného hydrologického pásma v blízkosti Březové. V lesích u Vendolí a Radiměře se neúspěšně pokoušeli potvrdit přítomnost lelka lesního.

 V pískovně u západního okraje města Svitavy v letošním roce vyhnízdily s největší pravděpodobností jen **3 páry břehule říční**. V posledních letech je tak nízký počet dán zřejmě zejména silnou erozí, která ničí stěny lomu a také stále probíhající těžba pískovce.

 Milan Janoušek a Jiří Mach zaznamenali 9.-12.července výskyt 3-5 mladých **kvakošů nočních**. Po roce si v zajímavém výskytu ve Svitavách tentokrát vybrali kvakoši Lánský rybník.

Nečekaně v letošním roce na Svitavsku a Poličsku hnízdilo **velmi málo párů labutí velkých**. Na Poličsku nevyhníždil ani jeden pár, a na Svitavsku jsme zjistili vyvedení mladých na Novém rybníku a na Mušlovém u Opatova. Celkem však na okrese Svitavy zahnízdilo 9 párů, což je počet nadprůměrný.

Z činnosti ZO.

Evropský festival ptactva.

Na neděli 5.října jsme připravili v rámci 10.ročníku Evropského festivalu ptactva na tradičním místě (rybníky u Opatova) ornitologickou vycházku s cílem pozorovat podzimní ptactvo v našem okolí.

S velkými obavami jsme sledovali (pomalu už tradičně) naplnění předpovědi počasí na tento den. Očekávání se potvrdilo a od časného rána se dalo do deště. Čekal nás tedy téměř stejný pohled z okna jako v květnu při organizaci Vítání ptačího zpěvu. Tentokrát se však 6 odvážlivců (manželé Pěničkovi, Jakub Vrána, Filip Jetmar, Milan Janoušek a já) rozhodlo absolvovat alespoň krátkou cestu k rybníkům Nový a Hvězda u Opatova. S deštníky a pláštěnkami jsme se tedy nakonec dostali k vodním hladinám, kde nás však bohužel nečekalo žádné velké překvapení. U Nového rybníka se na vrcholu jednoho ze smrků choulil orel mořský a nad hladinou Hvězdy se na krátký okamžik objevil orlovec říční. To však bylo z „lepších druhů“ vše. Kdyby bylo příznivější počasí, jistě bychom měli nakonec radost i z dlasků, strnadů, pěnkav, brávníků, kvíčal, stehlíků, kachen, poláků nebo hřivnáčů, které jsme v tomto případě ani moc nevnímali. Nutno podotknout, že úsměv a vtípkování se jako vždy i za této situace nikomu z účastníků nevytratily. Snad se počasí příště umoudří.

Jiří Mach

⇒ 25.10. vystoupil Jiří Mach na 3.Ornitologickém povídání v Pardubicích s příspěvkem „Nová soustava vodních ploch v Jedlové a Stašově na Poličsku“. V krátkosti představil nově vznikající soustavu vodních ploch zejména s ohledem na ornitologický význam těchto lokalit.

⇒ 26.10. se u rybníka Sychrovec v Opatovci sešli F.Jetmar, M.Janoušek, P.Lustyk a zástupce Rybářství Litomyšl p.Vach k prodiskutování způsobu a rozsahu odbahňování a úprav tohoto rybníka.

⇒ 28.10. instaloval Jiří Mach 9 kůlků na okraj rybníka Dolní ve Svitavách (u racčí kolonie). Kůlky zapíchnuté do bahna s oblibou používají nejen rackové, ale i například rybáři, ledňáčkové, pisíci, krahujci nebo slípky. Provedeno bylo také odstranění vrbových náletů do prostoru okraje rybníka, kterou využívají zejména raci chechtaví pro hnízdění i sběr hnízdního materiálu.

Zahradní krmítka a budky v parku J.Palacha.

Lepší životní podmínky by měli nyní nacházet v parku Jana Palacha netopýři, ale zejména ptáci ze skupiny pěvců. Na každé zimní období bude ptákům k dispozici zahradní krmítka, kde by měly přezimující druhy nacházet dostatek vhodné potravy. Krmítka budou instalovat na každé zimní období Technické služby.

V první polovině měsíce listopadu bylo v parku, kromě zahradního krmítka, dále vyvěšeno 14 budek. Tři z nich pro úkryt městských druhů netopýřů, kteří je mohou využívat nejen při jarních a podzimních přeletích, ale i v letním období při výchově mláďat nebo vytváření letních samčích kolonií. Chceme tak těmto ohroženým savcům poskytnout určitou náhradu za omezení jejich životního prostoru v panelových domech při jejich probíhající nebo již proběhlé revitalizaci. Osm budek by mělo sloužit pro hnízdění našich oblíbených druhů sýkor (zejména koňadry a modřinky). Tři budky jsou pak postavené pro hnízdění rehka domácího, rehka zahradního, konipase bílého nebo lejska šedého. I v případě ptačích budek tak nahrazujeme přirozené i člověkem jinak vytvořené dutiny, kterých je nejen v městském prostředí stále nedostatek.

Myšlenku oživení městského parku finančně zabezpečil odbor životního prostředí Městského úřadu ve Svitavách ve spolupráci s naší ZO. Výrobu provedlo truhlářství pana Bolcka a instalaci

krmítka pak Technické služby města Svitavy (pan Klíč). Na sestavení budek, jejich nátěru a vyvěšení se pak podílelo několik studentů Gymnázia Svitavy (zejména chlapci ze sekundy).

Jiří Mach

Mapování hnízdní populace kavky obecné ve Svitavách po 5 letech.

Dne 22.5. zorganizoval Jiří Mach po 5 letech další mapování hnízdní populace kavky obecné ve Svitavách. Na mapování se podíleli dále pan Pěnička, Jakub Vrána, Jakub Mach, Milan Šváb, Katka Kolářová a Petra Hrazdírová. V den samotného hlavního mapování bohužel nepřálo počasí. Chlad a smíšený déšť se sněhem (!) přinutil mapovatele vydat se do ulic města ještě i následující 3 dny.

V tomto roce jsme se rozhodli zkontrolovat hnízdiště kavek jen v období krmení mláďat, a jen v těch částech města, kde registrujeme hnízdící kavky v posledních letech. Kromě tradičních hnízdních lokalit se provedlo prohlédnutí městského hřbitova s přilehlým okolím ulic Olomoucká, Bezručova, Lanškrounská a Vrchlického (s negativním výsledkem).

S ohledem na mírně rozdílnou metodiku v mapování z roku 1999, jsme při porovnávání posuzovali jen zjištěná hnízdiště, spadající do kategorie mezinárodního mapování hnízdních populací ptactva v kategorii „prokázaná hnízdění“. To znamená, že jsme se v „terénu“ zaměřili jen na kavky, které v tuto roční dobu přinášejí potravu mláďatům v komínech budov. Kavku jsme tedy museli přistihnout při jejím typickém „padání do komína“.

V roce 1999 hnízdilo podle našeho mínění prokazatelně 45 párů kavek. V letošním roce to bylo zřejmě jen 40 párů. Všechny námi zjištěné prokazatelně hnízdící páry opět sídlí v jedné části města, kterou lze vymezit ulicemi T.G.Masaryka, Myslbekova, ČSA, Pavlovova a Dr. E.Beneše. Budeme-li se orientovat podle domovních čísel orientačních, pak jsme 15 takových míst – jako hnízdních lokalit – zjistili opětovně, 12 nově a 9 takových míst nebylo v tomto roce oproti poslednímu mapování dokumentováno. Ukazuje to na relativně stabilní rozložení hnízdní populace v hnízdní oblasti.

Samotný pokles zjištěných prokazatelně hnízdních párů kavek zřejmě nastal ztrátou hnízdních příležitostí po renovaci komínů na bytovém domě ČSA 4 a 6, kde ze 7 prokazatelně hnízdních párů v roce 1999 nyní hnízdí jen 1. Úbytek hnízdních párů nastal také na budovách v ulici T.G.Masaryka a na budově lesní správy Lesů ČR s.p. na ulici Vančurova. Naopak více párů nyní zahnízdilo na domě v ulici Dr.E.Beneše (č.o.13). Docela zajímavé je zjištění hnízdních kavek na domech v ulici Fibichova, Mařákova a Štursova, protože zde jsme letos potvrdili hnízdění 10 „nových“ párů kavek. „Přilepšení“ místní populaci to však v celku nepřineslo, neboť úbytek na jiných místech byl větší. Je však také možné, že v roce 1999 nebyly domy v těchto ulicích kontrolovány tak precizně. Skutečně ideální by bylo, kdyby každý dům, kde očekáváme, že kavky budou hnízdit, jsme mohli sledovat i několik dní.

Celkově, co se týká počtu zjištěných prokazatelně hnízdních párů kavek, lze oba mapovací roky porovnávat jen velmi obtížně. Strohý počet párů můžeme hodnotit jako velmi mírně klesající. Na druhou stranu jsme naznačili, že kavky jsou schopny najít v případě ztráty menšího počtu hnízdišť i nová. Pokud můžeme označit jednu z možných příčin úbytku hnízdních párů ve městě, pak je to jednoznačně ztráta možnosti hnízdění při odstraňování komínů bez náhrady (např. Učiliště a Střední odborné učiliště na ulici R.Kloudy) nebo renovace komínů (např. ČSA 4 a 6). Výsledky našeho mapování by měly sloužit právě k tomu, aby se těmito příčinám dalo nějakým způsobem zabránit nebo je omezit, popř. dohodnout instalaci náhradních hnízdišť, tedy budek pro kavky ve vhodných místech. Kavka je stále zvláště chráněný a hlavně postupně ubývající ptačí druh !

Přehled zjištěných hnízdišť :

(V závorce je označen počet prokazatelně hnízdních párů kavek v jednotlivých místech v roce 1999).

T.G.Masaryka 19	1 pár	(3)
T.G.Masaryka 33	2 páry	(1)
T.G.Masaryka 48	4 páry	(7)
R.Kloudy 3	1 pár	
R.Kloudy 7	1 pár	(1)
R.Kloudy 9	4 páry	(3)
Palackého 8	1 pár	
ČSA 4	1 pár	(7)

Nová 2	2 páry	(2)
Mařákova 1	1 pár	
Mařákova 3	1 pár	
Mařákova 5	1 pár	(1)
Mařákova 7	2 páry	
Fibichova 6	2 páry	
Fibichova 8	1 pár	
Myslbekova 1	1 pár	(1)
Myslbekova (5 nebo 7)	1 pár	(2)
Myslbekova 6	1 pár	
Štursova 4	1 pár	
Štursova 6	1 pár	
Štursova 8	1 pár	
Dvořákova 2	2 páry	(2)
Poličská 3	1 pár	(1)
Pavlova 14	1 pár	(1)
Pavlova 16	1 pár	(1)
Pavlova 6	1 pár	
Dr.E.Beneše 13	3 páry	(1)

Jiří Mach

Kontrola obsazenosti sýkorníků v lesích u Svitav.

V květnu a červnu zkontrolovali studenti 1.ročníku svitavského gymnázia obsazenost sýkorníků v lesích „U Adama“ za svitavskými rybníky (směr Valdek-Opatovec). O tom, že již 4 roky slouží 28-30 budek ke každoročnímu hnízdění sýkor a brhlíků, jsme čtenáře KonSterny několikrát informovali. Tentokrát jsme mohli radostně konstatovat, že došlo ke 100% využití všech budek (29), které v lesích do letošního jara odolaly všem nepříznivým nástrahám. Měli jsme i štěstí na velmi časté nálezy (76%) mláďat nebo snůšek ptáků. A to jsme se neodvažovali otvírat 4 budky, které zalepuje blátem brhlík.

Zajímavým zjištěním bylo letos to, že v červnu zahrázila sýkora v budce, kterou jsme v květnu teprve vyvěsili. Ke stejnému úspěchu došlo i v další budce, kterou jsme v květnu umístili na strom, když předtím jsme ji našli na pařezu „odstavenou“ po lesní těžbě (bohužel s poloměm častý důvod ztráty budek).

Je velmi potěšující, jak se během 4 let zvyšuje obsazenost sýkorníků. Pro dokreslení situace přinášíme přehled v následující tabulce.

	2001	2002	2003	2004	průměr
Využité budky k hnízdění	77 %	82 %	89,6 %	100 %	87,2 %
Nález snůšky nebo mláďat	47 %	39 %	31 %	75,9 %	48,2 %
Jiní živočichové	17 %	21 %	3,5 %	13,8 %	13,8 %
Obsazeno sýkorami	22 párů	22 párů	22 párů	24 párů	22,5 párů (90,6 %)
Obsazeno brhlíkem	1 pár	1 pár	3 páry	5 párů	2,5 páru

Jiří Mach

Opětovné sčítání netopýrů v panelových domech Svitav.

Řada čtenářů KonSterny je informovaná o loňském prvním sčítání netopýrů ve Svitavách. Zejména kvůli zjišťování druhového složení a početnosti netopýrů, kteří osídlují podstřeší panelových domů, se prostřednictvím odboru životního prostředí MěÚ ve Svitavách uskutečnil první pokus o zmapování situace v květnu 2003. V terénním průzkumu (4x ročně v období květen-září) pak pokračuje svitavská diplomantka brněnské MZLU Hana Seková (společně se mnou) za vydatné pomoci některých členů naší ZO, studentů gymnázia a dalších „spřízněných duší“. Připomeňme, že hlavním stimulem celé „akce“, je snaha omezit ztráty na životech netopýrů při revitalizacích panelových i jiných domů (vloni 12 !) a následné zabezpečení podmínek v domech tak, aby netopýři mohli dál v domech sídlit za předpokladu souladu s tamními obyvateli.

Loňské mapování netopýrů přineslo několik zásadních odpovědí tajuplného života těchto nesmírně zajímavých a doposud velmi málo poznanych živočichů. Víme, kde převážně netopýři ve Svitavách sídlí. Víme, že to jsou především kolonie netopýra rezavého, potom netopýra večerního a ojedinele i netopýra severního. Víme, že především početnost v letních koloniích netopýra večerního je v rámci ČR dost neobvyklá. Víme, že netopýři rezaví na řadě míst v domech i zimují. Víme už, že v jednom domě se v létě může skrývat až 415 netopýrů. Víme dále, že ve Svitavách žije v námi sledovaných domech přibližně 1000-1200 jedinců výše zmíněných druhů netopýrů. Přesto toho ještě mnoho o svitavských netopýrech nevíme ! Navíc nám netopýři stále připravují překvapivé (pro nás nepochopitelné) situace. Například jsou schopni „zmizet“ z lokality, kde jich ještě před měsícem byli stovky. Chování a způsob života těchto tvorů je vsuktu impozantní.

Již v průběhu stavebních prací na jednotlivých domech nás také zajímalo, jak se úpravy, které měly netopýry chránit a udržet v domech i nadále, skutečně projeví. Už zpočátku loňského léta bylo patrné, že netopýři (pokud se na ně bere při stavbě ohled) si rychle na vzniklé změny zvykají. Otvory, ponechané nastálo pro jejich průlety a průlezy do podstřeší, netopýři hojně brzy využívají a zateplení je nijak výrazně neomezuje. Při letošním prvním květnovém sčítání (dokonce za televizní asistence TV Nova a zájmu Novin Svitavska) jsme dokonce zjistili, že v některých zrevitalizovaných panelácích je více netopýrů než v tu samou dobu před rokem. Kéž by první indicie o vlivu revitalizací na netopýry byly i nadále povzbuzující a příznivé.

Zdá se tedy, že náš „boj“ za ochranu netopýrů v panelových domech nebyl, a to i přes některé negativní postoje institucí (dokonce i těch, které by se měly starat o ochranu netopýrů!), marný. Podle slov našich i zahraničních odborníků-chiropterologů jde o doposud nezaznamenaný postoj a práci ochránců přírody, státních orgánů ochrany přírody a samosprávy, kteří na tom mají zásluhu.

Jiří Mach

➡ I v letošním roce pokračují naše snahy v praktické ochraně významných lokalit. Příkladem je opětovná iniciativa Filipa Jetmara, který zajišťoval finanční prostředky na kosení luk u opatovského Nového rybníka, v lokalitě na „Střelnici“ u Semanína a dotaci z odboru životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Pardubického kraje na obnovu značení hranic v přírodních rezervacích Králova zahrada a Psí kuchyně u Opatova. Již delší dobu je také v našich silách příprava, zabezpečení výroby a samotná instalace několika textových informačních tabulí, které by se měly objevit v prostoru rezervace Psí kuchyně pro návštěvníky zdejších bukových lesů.

Rorýs obecný – „Pták roku ČSO“ ve Svitavách.

Vyhlášení „Ptáka roku“ Českou společností ornitologickou je již tradicí. Co je ale jistě nejen pro mě osobně potěšující je to, že o této akci ví stále více lidí z našeho okolí. Ve Svitavách se dokonce v 5. ročnících základní školy na ulici Felberova, rozhodly paní učitelky Ryšánková a Vaisová na letošního „Ptáka roku“ – rorýse obecného, vytvořit projekt. Jeho součástí bylo získávání informací o tomto ptačím druhu, malování nejrůznějších obrázků, a také třeba beseda s ornitologem (moje maličkost) a následná vycházka do terénu za rorýsem. Moc pěkná akce. Škoda, že z ní nevidíte fotografie, které byly nafocené ve filmu, pár dní před tím, než mi byl fotoaparát v ZOO ve Dvoře Králové n. Labem ukraden (tlačeničky do „safaribusu“ je tu stejně nebezpečná jako v Praze do tramvaje).

Rovněž potěšující je snad i to, že ve Svitavách dokážeme oslovit hrstku příznivců, kteří jsou schopni pátrat koordinovaně po hnízdištích daného druhu. I letos se tak stalo, a ve dnech 3.-5.7. se čtveřice Jiří Pěnička, Jakub Vrána, Katka Kolářová a Jiří Mach (já jsem dále nacházel další hnízda až do půlky července), vydala hledat rorýse při krmení mláďat. Znamenalo to procházet dohodnuté části

města, často stát na jednom místě i čtvrt hodiny, než rorýsové skutečně přiletí k mláďatům. Nešlo nám o to zkontrolovat celé město. Byl by to při takovém počtu ne snad nemožný úkol, ale raději jsme se spokojili s pečlivějším prozkoumáním určité části města, než „prolínout“ město úplně celé. Nakonec se však i tak podařilo zmapovat slušný díl městského intravilánu (asi 170 ha). Oblast mapování můžeme vymezit ulicemi Poličská, Sokolovská, Gorkého, Na Červenici, Štítného, Olbrachtova, Vítězná, Říční, Lanškrounská, Wolkerova alej, Školní, Hraniční, Družstevní, U stadionu, Hálkova, Šalounova a Tobrucká. Představuje to (i s Lačnovem a Lány) přibližně 33% celé městské zastavěné plochy a asi 50% obydlené plochy města.

Ještě před vlastním mapováním jsme poznali, že rorýs obecný je poměrně hojný druh, který vás upoutá nejspíš svým charakteristickým pištivým hlasem téměř na každém kroku při procházce městem. Proto jsme jako jeden z hlavních úkolů zvolili zjišťování přesného popisu místa, kde rorýse najdeme hnízdit. V tomto směru jsme zjistili, že rorýsové nejčastěji osídlují římsy za okapy. Potěšitelné je to, že některé domy mají už provedenou rekonstrukci střechy, a přesto tu na římsách rorýsové hnízdí. Větší hrozbou jsou asi opravy omítek domů, které se dotýkají i dalších typů hnízdišť – podstřešní nebo stropní větrací otvory, větrací spíží otvory, různé otvory u krovů nebo ve speciálních tvarovaných cihlách v podstřeší nebo i okolí horních částí svislých okapových svodů deště na budovách. Přesto jsme se setkali i s případem, kdy rorýsové úspěšně vyhníždili i v podstřeší domů, kde již byla provedena oprava fasády (sousedící domy v ulicích Tylova a Dr.E.Beneše). Z pohledu umístění bylo 60% nalezených hnízdišť rorýsů na římsách za okapem domu (velmi často ve vydrolené hraně stěny), 21% ve větracích otvorech v podstřeší nebo podpůdía a 9% v okolí nosných trámů střechy. Za neobvykle umístěné hnízdo považujeme plastiku v průčelí domu v ulici Dr.M.Horákové (č.o. 25). V této nevelké plastice (erb a 2 postavy velikosti asi 70 cm) také hnízdí vrabec domácí. Protože však rorýsové osídlují naprosto stejný typ hnízdišť (nejrůznější dutiny v budovách) jako vrabci domácí, jsou v tomto ohledu konkurenti. Poznali jsme ještě na řadě dalších míst, že ale těsnou blízkost těchto druhů pravděpodobně snášejí obě strany velmi dobře.

Na každém místě hnízdění jsme se pokoušeli odhadnout i počet hnízdících párů rorýsů. Nejvíce obsazeným komplexem je areál dnešního závodu Svitap (dříve Vigona) na ulici Dimitrova, kde odhadujeme, že zde hnízdí 25-30 párů rorýsů. Také obchod Vesna u kruhového objezdu poskytuje asi 15 párům útočiště. Budovy, kde odhadujeme přítomnost desítky párů rorýsů je rovněž dost (např. mateřská škola na ulici ČSA, bytový dům na Kollárově ulici č.o. 24, ubytovna nemocnice na Pavlovově ulici, dům na ulici R.Kloudy 1 nebo bytové domy na ulicích U Stadionu, Kapitána Nálepky a U kojeneckého ústavu).

Rorýse jsme tedy zastihli hnízdit v 58 stavebních objektech. 21% objektů jsou nebytové prostory. Hnízdí zde ale téměř celá třetina nám známých hnízdících párů. 36% objektů má výrazně zhoršený stav fasády nebo jde o poměrně starší domy. V nich hnízdí přibližně třetin zjištěných párů rorýsů. V mapované oblasti jsme odhadli početnost 273-361 hnízdících párů. Vyšší číslo odhadu možná nahrazuje ty páry, které se nám v mapované oblasti nepodařilo na hnízdišti zastihnout. Podle našich dalších odhadů, zejména podle převažujícího typu hnízdišť na mapované ploše města, může v celých Svitavách hnízdit celkem asi 400-500 párů rorýsů. To by odpovídalo hnízdní hustotě 7,8-9,8 páru/10 ha. Vyšší hnízdní hustota v mapované oblasti (16-21 pár na 10 ha) je dána zdejším větším podílem využitelných hnízdišť, než je tomu ve zbývajících částech města (zejména v Lačnově, „Evropské čtvrti“, Na Vějíři, větších panelových sídlištích, částech Lánů, sportovních areálech a jistě i díky některým průmyslovým zónám).

Dalším poznatkem je to, že rorýsové, možná že tak jako v některých jiných městech, ve Svitavách asi nehnízdí ve větracích šachtách klasických sídlištních panelových domů. Loni jsme například zjistili hnízdění 2 párů ve spárách starších paneláků. Jejich revitalizace, která proběhla v roce 2003 v „masovém měřítku“, tak nemohla svitavskou populaci vůbec hrozit. Hrozbou jsou spíš opravy výše uvedených bytových domů, které samozřejmě také s postupem času nastanou. Je otázkou, jakým tempem tyto opravy fasád nastanou. I tak zřejmě stále ještě bude řada míst, kde si rorýsové najdou příznivé podmínky pro hnízdění. Pokud ne, je třeba jim v tomto úkolu pomáhat vytvářením příležitostí lidským mozkiem a rukama.

Jiří Mach

Zprávy z úřadů.

(Správních řízení označených symbolem ► jsme se účastnili)

Ministerstvo životního prostředí ČR – územní odbor Hradec Králové :

► Reagovalo na náš podnět zahájit mimoodvolací řízení k jeho rozhodnutí ohledně povoleného plašení a střelba kormorána velkého (jako zákonem zvláště chráněného druhu) na rybníku Hvězda u opatova tak, že neshledalo důvody k zahájení tohoto řízení. Přesto na náš podnět sepsalo s Rybářstvím Litomyšl dohodu o tom, že bude hlášen zástřel každého jedince Krajskému úřadu v Pardubicích. Připomínáme, že povolen je odstřel 1ks na rybníku ročně.

Krajský úřad Pardubického kraje – odbor strategického rozvoje kraje :

► Odbor zrušil rozhodnutí MěÚ Bystré – stavebního úřadu, který vydal pro Rybářství Litomyšl kladné územní rozhodnutí pro realizaci výstavby rybníka „Dubovec“ (5 ha) v k.ú. Jedlová u Poličky. Nařídil, zejména pro určitá pochybení SÚ nové územní řízení. V rozhodnutí OSRK nepotvrdil oprávněnost obav občanů obce Jedlová ze vzniku případného nebezpečí povodňových stavů a proti úmyslu realizace stavby nevznese zásadních připomínek.

► Odbor přerušil odvolací řízení k odvolání pana L.Maňáka ohledně jeho oplocování parcel pro oboru jelenovité zvěře (stejně tam ale chová krávy). Náš známý „chovatel“ se odvolal ke Krajskému soudu v Hradci Králové proti rozhodnutí Obecního úřadu v Koclířově, Městského úřadu ve Svitavách a Krajského úřadu v Pardubicích. Připomínáme, že jde o podle úřadů nelegální oplocení pozemků u Koclířova pro chov zvěře, který zde pan Maňák (kromě jiného) provádí bez platného územního rozhodnutí.

Krajský úřad Pardubického kraje – odbor životního prostředí a zemědělství :

► Zahájil vodoprávní řízení pro udělení povolení k nakládání s povrchovými vodami (vzdouvání a akumulace) na rybníku Hvězda pro firmu Rybářství Litomyšl. Ve svém rozhodnutí akceptoval všechny naše 3 hlavní připomínky (částečné letnění rybníka v intervalu 1x za 4-6 let, zamezení vypouštění rybníka v době od března do června a ochrana hnízd a snůšek vodního ptactva před zvyšováním hladiny v době hnízdění). Odvolání proti rozhodnutí úřadu podaly města Česká Třebová a Ústí nad Orlicí s obcí Třebovice, které požadují znovu projednat možnost zabezpečení určitého množství vody v řece Třebovce pod hrází rybníka, i při situaci, kdy do rybníka bude přitékat menší kubatura vody, než je hodnota minimálního zůstatkové průtoku při výtoku z rybníka.

► Zahájil vodoprávní řízení k udělení výjimky k použití závadných látek při úpravě povrchových vod společnosti Rybářství Litomyšl na rybnících Nový a Bukový. V únoru pak pro oba rybníky výjimku ze zákona vydal. Zejména proto, že v rozhodnutí jsme postrádali některé na ústním řízení již dohodnuté podmínky pro udělení výjimky, jsme se proti rozhodnutí odvolali. Odbor životního prostředí vyhověl pak v dubnu našim požadavkům v odvolání v plném rozsahu.

► Vydal rozhodnutí, kterým udělil výjimku společnosti Rybářství Litomyšl pro používání látek škodlivých vodám na 12 rybnících (nádržích) v Jedlové a Stašově na Poličsku.

► Zahájil správní řízení k udělení výjimky ze zákona pro Rybářství Litomyšl s.r.o. k používání látek závadných vodám na rybníku Baldovský v Jedlové. V počátku července pak výjimku vydal.

Městský úřad Svitavy – odbor životního prostředí :

► Zahájil správní řízení k vydání závazného stanoviska k zásahu do významných krajinných prvků – rybníků Nový a Bukový u Opatova pro používání látek škodlivých vodám společností Rybářství Litomyšl. V druhé polovině prosince pak vydal rozhodnutí.

► Vydal závazné stanovisko k zásahu do významného krajinného prvku – rybníku Hvězda u Opatova pro používání látek škodlivých vodám společností Rybářství Litomyšl.

► Vodoprávní úřad OŽP vydal rozhodnutí k povolení stavby - rekonstrukce rybníka Hvězda s navýšením hráze a dalšími úpravami v rámci protipovodňových opatření pro Povodí Labe s.p.. Dále udělil povolení pro akumulaci vod při povodňových stavech a pro provoz malé vodní elektrárny. Stanovil také podmínky technicko-bezpečnostního dozoru na rybníku a nutnost nových manipulačních řádů na celé soustavě rybníků v prostoru nad rybníkem Hvězda.

► Vydal Zemědělské vodohospodářské správě – povodí Moravy, středisko Svitavy povolení pro revitalizaci Lačnovského potoka v Moravském Lačnově (část úseku potoka) a výstavbu 2 poldrů na západním okraji Lačnova. V únoru 2004 pak i vodohospodářský odbor vydal povolení pro vzdouvání a akumulaci vod v poldrech a realizaci úprav Lačnovského potoka.

Zahájil vodoprávní řízení ke stavbě vodního díla „Na křižovatce“ v Jedlové u Poličky. Jde o malou nádrž, kde investorem je Rybářství Litomyšl. Později MěÚ vydal povolení pro stavbu.

Zahájil správní řízení, ve kterém město Svitavy žádá o zalesnění menší parcely v lokalitě „U Langrova lesa“ ve Svitavách při silnici směrem na Poličku. Dřeviny určené k zalesnění tvoří zejména lípa, dále pak částečně modřín a smrk.

► Vydal nové (doplňující) rozhodnutí k již dříve probírané tematice používání látek škodlivých vodám pro povolení firmě Rybářství Litomyšl s.r.o. na rybnících v Jedlové a Stašově na Poličsku. Danou úpravou jsou vzdálenosti aplikace vápna od litorálních porostů a změny dávek některých látek škodlivých vodám, tak aby vyhovovaly předpisům v oblasti vodního hospodářství.

Vydal povolení k nakládání s vodami – k akumulaci a vzdouvání pro Rybářství Litomyšl s.r.o. na nádrži „Na křižovatce“ v Jedlové na Poličsku. Nádrž bude mít vodní plochu o 0,33 ha.

► Vydal souhlasné stanovisko k zásahu do významného krajinného prvku – rybníku Hvězda u Opatova, kterým má být pokácení 150 topolů na hrázece při obtokové strouhy východního břehu rybníka a 44 topolů v západním pobřeží rybníka. Náhradní výsadba (min. 194 ks sazenic tříletých semenáčků původních druhů dřevin – jilm, dub letní, habr, lípa, olše - o výšce 100-140 cm nebo keře trnky, topolu osiky, svídy, lísky, brsleny, hlohu, jeřábu nebo střemchy v poměru 1:10) má být provedena doplněním některých míst na hrázece a dále v blízkosti rybníků Nový a Hvězda. 1 topol v západní části rybníka má být ponechán jako soliterní. Ostatní stávající dřeviny na hrázece východního břehu by měly zůstat bez zásahu. Po vykácení topolů by měly mít i lepší podmínky pro existenci. Povolení ke kácení a uložení náhradní výsadby je však v kompetenci Obecního úřadu v Opatově. K zásahu do VKP Hvězda se vyjadřovala i Agentura ochrany přírody a krajiny – středisko Pardubice, která s podmínkami kácení souhlasí.

► Zahájil správní řízení k vydání závazného stanoviska pro zásah do významného krajinného prvku – odstranění dřevin na rybnících Sychrovec a Mušlový (k.ú. Opatovec a Opatov) a odbahnění rybníka Sychrovec. Při místním posouzení situace s ing. Vachem (Rybářství Litomyšl), a v případě zásahu do rybníka Sychrovec i s botanikem ing. Lustykem, došlo k dohodě způsobu a rozsahu provedení nejen kácení dřevin, ale i úprav dřívějších deponií na rybníku Sychrovec. Na hrázi rybníka Mušlový uděluje výjimku k pokácení 19 stromů. Výjimku pro 3 stromy nevydal. V dubnu pak odbor vydal rozhodnutí o způsobu odbahnění rybníka Sychrovec v Opatovci a o způsobu ukládání bahna na okolní pozemky. V rozhodnutí úřad plně respektoval naše podmínky, kterými jsme zejména chránili cenné litorální porosty v západní (přítokové) části rybníka.

Oznámil zahájení správního řízení k zásahu do významného krajinného prvku – lesního porostu Schindlerova háje u Svitav vlivem dočasné stavby budovy pro zázemí správy hotelu Schindlerův háj.

Městský úřad Svitavy – odbor výstavby :

Zahájil územní řízení na podnět Ředitelství silnic a dálnic ČR návrh na vydání územního rozhodnutí o umístění přeložky silnice I/43 v úseku Hradec n. Svitavou-Svitavy (Lačnov) o délce 9,5 km i s řešením vybudování poldrů. (Po prostudování projektové dokumentace a vyjádření orgánů státní správy, jsme usoudili, že realizace přeložky by neměla být spornou a problematickou záležitostí z pohledu ochrany přírody a krajiny).

- ▶ Svoloval kolaudační řízení ke stavbě náhradního hnízdiště pro čápy bílé v obci Opatovec.
- ▶ Rozhodl o zastavení územního řízení, ve kterém mělo být povoleno využití rozsáhlého území u Koclířova pro chov hospodářských (jelenovitých) zvířat panem Maňákem.
- ▶ Zahájil správní řízení k vydání stavebního povolení pro Povodí Labe s.p. a jeho zástupce – Vodohospodářský rozvoj a výstavba Praha k rekonstrukci rybníka Hvězda u Opatova. Později vydal povolení pro stavbu s respektováním našich požadavků na ochranu dřevin a pravidel ukládání zeminy do zemníku.

Zahájil správní řízení k vydání územního rozhodnutí na stavbu nové dojírny a stáj pro volně ustájení 286 krav v areálu ZD Vendolí.

- ▶ Zahájil stavební řízení pro udělení povolení k revitalizaci panelového domu na Malém náměstí (č.o. 20 a 22) ve Svitavách. Naším zájmem bylo ochrana netopýrů před nadměrným úhynem a ponechání otvorů k dalšímu využívání stavby i v následujících letech.
- ▶ Zahájil správní řízení a později vydal povolení k regeneraci cest v parku u Wolkerovy aleje se záměrem umístění 2 pergol.

Zahájil správní řízení k přeložce komunikace od silnice Svitavy-Litomyšl s Hornímu rybníku.

- ▶ Zahájil stavební řízení k povolení rekonstrukce bytového domu Bohuslava Martinů 11 ve Svitavách. Koncem měsíce června pak vydal stavební povolení s našimi podmínkami k ochraně netopýrů i eventuálně hnízdících rorýsů.

Zahájil územní řízení pro pozdější vydání stavebního povolení k výstavbě vodovodní přípojky k chatě Rosnička a občerstvení „Plechárna“ u Horního rybníka.

- ▶ Zahájil stavební řízení k povolení revitalizace domu na ulici ČSA č.o.16. ve Svitavách. S našimi připomínkami k ochraně hnízdících vrabců domácích, pak v polovině července stavební povolení vydal.

Městský úřad Litomyšl – odbor životního prostředí :

- ▶ Oznámil zahájení vodoprávního řízení k vydání povolení k akumulaci a vzdouvání vod pro ČRS Litomyšl na vodním díle – nádrž Mendryka u Janova. V lednu 2004 pak vydal rozhodnutí, ve kterém byly splněny naše požadavky, týkající se zejména nežádoucí manipulace s vodní hladinou, která by mohla ohrozit některé vodní druhy živočichů.

Oznámil zahájení správního řízení k vyhlášení dubu letního v k.ú. obce Janov za památný strom.

Městský úřad Polička – odbor územního plánování a životního prostředí :

- ▶ Zahájil správní řízení k udělení závazného stanoviska k zásahu do významného krajinného prvku při používání látek škodlivých vodám společností Rybářství Litomyšl s.r.o. na rybníku Baldovský v Jedlové u Poličky. Koncem měsíce března vydal rozhodnutí.

Zahájil vodoprávní řízení k výstavbě rybníka Dubovec v Jedlové u Poličky a počátkem června vydal vodoprávní rozhodnutí k realizaci výstavby rybníka o rozloze 5,13 ha, 2 ostrůvky, litorálním pásmem, ozeleněním, 1 nevypustitelnou tůň, okolními mokřadními loukami a nátokovým korytem s 2 nepravidelnými oblouky. Rybník by měl být dokončen v červnu příštího roku.

Městský úřad Bystré – stavební úřad :

Vydal územní rozhodnutí, kterým Rybářství Litomyšl povolil stavbu menší nádrže (0,32 ha) „Na křižovatce“ v soustavě nádrží a rybníků v Jedlové u Poličky.

Oznámil stavební řízení pro výstavbu rodinných domů v obci Jedlová.

Obecní úřad Opatov :

► Rozhodl o pokácení 22 stromů na hrázi rybníka Mušlový. S naším souhlasem vydal předtím OŽP MěÚ Svitavy výjimku ze zákona č.114/02 Sb. o ochraně přírody a krajiny (podle §4 – zásah do významného krajinného prvku) pouze pro 19 stromů.

Zaujalo nás.

Novela zákona o ochraně přírody a krajiny.

Jistě většina čtenářů KonSterny ví, že v dubnu tohoto roku začala platit novela zákona č.114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. V tomto, jistě nejen pro ochranáře, zásadním právním nástroji došlo k několika podstatným změnám. Důvodem „zrození“ novely bylo zejména převedení požadavků dvou evropských směrnic v oblasti ochrany přírody do českého legislativního řádu. Vymezované ptačí oblasti i vyhlášené území Natura 2000 by v nynějším zákoně snad měly být v takovém režimu, aby lokality dostatečně plnily svoje základní funkce.

Doufejme, že se problematika ochrany výše uvedených typů lokalit bude také jednou týkat více i naší oblasti. Domnívám se, že pro bezprostředně nastalé měsíce, se nás možná více budou dotýkat některé další úpravy zákona. Mohla by to být například tzv. smluvní ochrana území, která je podle odborníků určitým přelomovým prvkem v zákoně, přestože v něm již zakotvena byla. Její praktické využití však patrně ve větším měřítku (možná pro nedostatky v zákoně) nebyly uplatňovány. Další významnou změnou je možnost kompenzace újmy vzniklé z důvodu ochrany přírody. Doufejme, že i tento prvek bude využíván v souladu nejen v literou tohoto zákona.

Přímo i nás se dotkne nové rozdělení určitých kompetencí. Ministerstvo i Správa CHKO budou spravovat kromě velkoplošných CHÚ i všechna území v kategorii „národní“ a ty ptačí oblasti, které z části nebo úplně leží na území stávajících CHKO, NP nebo je na jejich území zastoupeno území v kategorii „národní“. Zbývající území Natury 2000 budou obhospodařovat příslušné krajské úřady. Kompetence na území vojenských újezdů byly předány MO a jeho organizacím. Mezi kompetenční „pohyby“ patří i přesun vydávání výjimek ze zvláštní územní ochrany nebo zvláště chráněných živočichů. Například výjimku ze zákona pro druhy „ohrožené“ budou vydávat krajské úřady a pro druhy „kriticky“ a „silně“ ohrožené pak správa CHKO (centrální Správa CHKO ČR byla nahrazena Správou ochrany přírody – SOP). Území našeho okresu se tak v této oblasti rozdělilo 3 správním orgánům. Výjimku tak pro stejný (např. silně ohrožený – třeba kavka obecná) druh bude pro Litomyšl vydávat správa CHKO Železné hory, pro Poličku správa CHKO Žďárské vrchy a pro Svitavy správa CHKO Moravský kras. Bude otázkou času, tak jako i v jiných novinkách, jak se postupně i tato novinka osvědčí. Třeba čas ukáže, že bude třeba velmi brzy některé změny opět nahradit. Je mi například divné, proč ptačí oblast Bohdanečský rybník dostala do správy CHKO Kokořínsko a ne CHKO Železné hory.

Řadu nových rozhodnutí, která si budeme muset i my „vzít za své“, obsahují paragrafy, vycházející z evropské směrnice na ochranu ptáků. Všechny druhy ptáků jsou chráněny před vyrušováním, poškozováním nebo odstraňováním hnízd, snůšek a i držení prázdných vajec. Samozřejmě, že existuje možnost (a to pochopitelně i v dalších případech) udělení výjimky orgánem ochrany přírody (např. z důvodu vědy a výzkumu). V oblasti výjimek je novinkou vymezení důvodů, které by měly vést k udělení výjimky ze zákazu u zvláště chráněných rostlin a živočichů. Zde najdeme

kromě chovu ryb, zájmu předcházení závažným škodám na úrodě i důvod v zájmu provozu na významné vodní cestě nebo v zájmu stavby dálnice a rychlostní silnice. Poměrně zajímavé je konstatování, že výjimku lze udělit jen tehdy, neexistuje-li jiné uspokojivé řešení a pokud populace daného druhu bude udržena v příznivém stavu z hlediska ochrany.

Účelově se samozřejmě do zákona dostal i paragraf o vyvlastnění a obligatorním převodu příslušnosti hospodařit s majetkem a paragraf o předkupním právu státu a financování výkupu pozemků. Postavení občanských sdružení se novelou zákona naštěstí nemění.

Pro podrobnější poznání všech změn v novele doporučuji samozřejmě prostudování samotné novely a ohledně změn v územních kompetencích správ CHKO například poslední číslo časopisu Ochrana přírody (str.191-192).

Na závěr věřme, že novela (a to i s nedostatky nebo bez pozitivních návrhů, které se do novely nakonec nedostaly) přinese především co nejvíce naplnění, která se kladně odrazí v přístupu a realizaci ochrany přírody a krajiny.

Neubráním se stejně stálého pocitu absurdity, když na jedné straně existují přísná opatření na ochranu všech ptačích druhů, a na straně druhé výjimky pro myslivce (lovce), kteří (snad nejen podle mého názoru) provádí biologicky a eticky neopodstatněné redukce vodního ptactva při podzimních a zimních lovech (přesněji emoce a energii vybíjejících zábavách).

Jiří Mach

Nové Metodiky ČSOP v naší knihovně.

Řadu odborných publikací, které vždy obdržíme od ÚVR ČSOP jako Metodiku ČSOP rozšířily v poslední době 4 nové tituly.

První z nich jsou **Ornitologické tabulky**, jejichž autorem je J.Mlíkovský (recenze K.Hudec). Tabulky uvádějí české a odborné názvy všech druhů ptáků, zastížených na našem území. Uveden je seznam vzácných zatoulanců a přehled našich hnízdicích druhů v systematickém členění do čeledí. U 264 druhů pak najdete obvyklé roční období jejich výskytu v ČR, procento kvadrátů, ve kterých byly druhy zaznamenány v letech sčítání hnízdních populací, odhad početnosti hnízdní populace, procento hnízdní populace vzhledem v Evropě, početnost zimní populace, dále řadu základních tělesných rozměrů, hmotností, základních údajů o hnízdění, snůšce, délce sezení na snůškách a krmení mláďat, i zařazení druhů do jednotlivých kategorií v předpisech na jejich ochranu.

Druhou publikací je 1.díl knihy **Péče o dřeviny rostoucí mimo les**. Široký autorský kolektiv, pod vedením Jaroslava Kolaříka, předkládá poznatky o základní morfologii a nomenklatuře dřevin, podmínky prostředí, ve kterých naše dřeviny rostou, základní funkce a významy dřevin, pěstební podmínky a zásahy, pravidla výsadby dřevin a jejich péče a údržby (např. řezy, chemická ošetření, zajištění korun stromů atd.). Nechybí ani pestrý přehled literatury pro další zájem o tuto problematiku.

Třetí titul je **Určovací klíč exuvií evropských druhů vážek podřádu Anisoptera**. Jde o překlad z němčiny Aleše Dolného (ČSOP Vlašim). Klíč je unikátní pomůckou pro terénní určování, čemuž je i přizpůsoben nesmáčivý papír. Menší nevýhodou je formát klíče – A4. Je také škoda, že z řádu vážek (Odonata), můžeme určovat „svlečky“ vylíhnutých najád jen některých zástupců (čeledi vážkovití, lesklicovití, páskovcovití, klínatkovití a šídlovití).

Čtvrtá je dvoudílná publikace **Motýli ČR : rozšíření a ochrana**, kterou vydala Česká společnost na ochranu motýlů (autoři J.Beneš a M.Konvička). Přestože titul prošel i přes některé negativní (avšak jen k některým otázkám) recenze, stává se rovněž jedinečným dílem v lepidopterologii (ale i entomologii). Zájemcům nepřinese jen obvyklé kresby druhů nebo jejich rozšíření. Zejména je možné studovat jejich bionomii a způsoby ochrany jejich stanovišť. Připomínáme, že nenajdeme informace o nočních druzích, což je rozhodně škoda.

Jiří Mach

CD Vesmíru a Živy.

Mezi další pomůcky studia biologů i ochránců přírody mohou patřit CD, která vydaly redakce časopisů Vesmír a Živa. V případě CD Vesmíru jde o plné znění všech 5200 článků deseti ročníků let 1994-2003, 7850 obrázků, grafů a tabulek, atraktivní grafiku, fulltextové vyhledávání nebo intuitivní navigaci. V takovém souboru informací vás nesmí překvapit, že s průměrným počítačem bude chvíli vyhledávání trvat. Živa přinesla na CD jen databázi článků let 1983-1993. Doufejme, že se i autoři tohoto CD do příštího vydání poučí, a přinesou více kvality i obsahu na další nosič.

Prastará lípa musí ustoupit nové silnici.

(Michaela Vítová : slohová práce studentky 4. ročníku Gymnázia Litomyšl)

S touto svědkyní času jsem se seznámila už bezmála před pěti lety. Lidmi opuštěná, nevášmaná, roste si klidně na kopečku, pod níž se rozprostírá louka, dole teče potůček a vzduch je tak svěží, jako by ho právě Pán Bůh vydechl ze svých mocných plic. Pak jsem ale přišla já, ohromena a přivábená vůní jejich květů. To lípa mne nalákala. Snad tušila, že v budoucnu bude potřebovat moji pomoc. Pomoc jednoho jediného člověka proti lidem, kterým začala překážet v cestě. Tohle jsem však zatím netušila.

Od našeho setkání uplynulo pár dní a já přicházela znovu a znovu ke své milované lípě. Našli jsme společnou řeč. Celé hodiny jsem vysedávala v její koruně, sledovala svět jejím pohledem a naslouchala jejímu vyprávění, dotýkala se té hedvábné kůry, nechala se hladit listím jejích větví. Tolik krásy se snad ani do mého srdce nemohlo vejít. Mraky plující mi nad hlavou se měnily v květiny, slony, mohutné baobaby. Dole na louce se vodili milenci za ruku, postávali na lávce přes potůček a šeptali si něžná slova. Daleko na obzoru se tyčila věž kostela, vylétali ptáci, květy lípy voněly omamnou vůní. V tuto chvíli jsem se cítila dokonale šťastná. Svoboda a bezpečí se rozproudila jako míza v mých žilách. Tyto krásné chvíle měly brzy skončit. Moje stará moudrá lípa překážela. Překážela lidem, kteří se hnali za tím, aby dohonili čas. Minuty a vteřiny pro ně znamenaly víc než ona. Víc než anděl v duši dřeva spící. Pohodlnost, necitelnost, zaslepenost. Co všechno špatného se ještě zrodí v hlavách lidí? Co ještě?

S touto novinkou a slzami v očích jsem o překot běžela k mojí lípě. Všechno jsem jí řekla, že jí chtějí zabít, že tudy povede nová silnice - to přece nemohu dopustit. Bylo mi úzko. Co mohu udělat sama? Sama bez pomoci? Ostatní jako by se proti nám spikli. Všichni chtějí silnici, všichni. Mám málo času. Veškeré moje námítky nikdo nevnímá. Nikdo! Zapomínáme tak snadno na to, co pro nás příroda znamená? A lípa, ten posvátný strom, symbol naší nezávislosti. Poslední dny jejího života nastaly. Chodím k ní teď každý den. Chce mi toho ještě tolik říct, tolik tajemství, ale má málo času. Přesto zůstává i nadále hrdá a statečná, obhlížejíc svou svěřenou krajinu.

Nastal den, kdy se příroda opět sklonila před mocí rozpínajícího se lidstva. Přišli muži s motorovými pilami, výraz lhostejnosti v jejich tvářích mi vyrážel dech. Ostré řetězy se zakousávaly do jejích nohou. Lípa vydala poslední sten a padla k zemi poražena. Stála jsem nehybně s rukama svěšenýma, se vzpomínkami na okamžiky plné těch překrásných pocitů. Na okamžiky, kdy jsme byli ještě spolu. Proč jen se tolik trápím kvůli jednomu stromu? Vždyť jich denně padnou tisíce- tisíce andělů letících k nebi. Až jednoho dne odletí i ten poslední...

Vracím se domů, dnes už nemám chuť se smát. Závan větru pohnul jednou větví, lípa jako by mi mávala na rozloučenou. Naposledy.

Zanedlouho na jejím místě vyrostla moderní asfaltová silnice. Smrad asfaltu, výfukových plynů a brzdících pneumatik byli lidé ochotni vyměnit za vůni kvetoucího stromu. Lidi, já už vám opravdu nerozumím.

Zážitky a postřehy z terénu.

Přílet a hnízdění čápů bílých na Svitavsku.

Zřejmě nejen zasvěcení odborníci vědí, že v letošním roce ornitologové pokračovali v dlouholetém mapování hnízdišť čápů bílých v Evropě. Přitom s větší pozorností než jindy, sledovali i přílet čápů do hnízdních oblastí a přímé obsazení tradičních hnízd.

První dubnové dny jsme i my na Svitavsku pozorně vyhlíželi na hnízda, kde v posledních letech čápi hnízdili. Možná, že i oteplení počátkem dubna, přivedlo i „naše“ čápy do jejich domoviny. První obsazené hnízdo hlásil Marián Polák v Třebovicích (sice na Orlickoústecku, ale v těsné blízkosti rybníka Hvězda). Den poté, jsme s velkou radostí objevili 1 čápa i na svitavském komíně Jednoty Na červenici, protože zde došlo v loňském roce k hnízdění po dlouhých 22 letech přímo ve městě Svitavy. Další významný den byl 6.duben, kdy hlásil obsazenou hnízdní podložku v záchranné stanici ve

Vendolí pan Zelený. I tady v roce 2003 došlo k prvnímu hnízdění čapího páru. V ten samý den přiletěl čáp na hnízdo v Opatově (hlásil opět Marián). Přilet druhého jedince do páru na hnízdo do Svitav, jsem zaregistroval 15.4. Bohužel 12. května zahynul 1 z čápů, kteří hnízdili Na Červenici. Čáp, který na komíně vydržel, byl ještě několik dní po té „obtěžován“ dalším dvojicí čápů. V jednu dobu bylo dokonce možné kolem komína napočítat i 5 jedinců. Poslední květnový týden bylo pak provedeno odebrání 1 vajíčka z hnízda (3 už byla mimo něj) a umístění k inkubaci v Záchrané stanici ve Vendolí.

Pokud se týká úspěšnosti hnízdění čápů bílých na Svitavsku, pak 1 úspěšně vyvedené mládě na podložce v záchrané stanici ve Vendolí hlásil pan Zelený, v Opatově byla v počátku července 3 mláďata, v Opatovci 2 a ve Třebovicích také 3.

Jiří Mach

Ornitologický víkend na Brlece.

Necelá dvacítká MOPických dětí a několik dospěláků se sešlo poslední únorový víkend na tradiční základně svitavských Zálesáků poblíž osady Brleka. Letošní zima bohatá na sněhovou nadílku sice příliš nepřála sovím houkání, ale přesto jsme hned po pátečním příjezdu zkusili štěstí v okolí chaty. Na reprodukováné nahrávky hlasů sov jsme však žádnou reakci nezaznamenali, ale děti alespoň pozbyly něco ze své bezedné energie. Zřejmě jim však ještě nějaká zbyla, protože v sobotu byly již o půl šesté ráno znovu na nohou!

Sobotní dopolední program byl tak jasný: sněhové bitvy, stavba sněhových hradů, vaření apod. Hned po obědě dorazili „přátelé Zeleného Vendolí“ a „pekelník Andrlé“, kteří napuli pár metrů sítí a posléze do nich i chytili sykoru parukářku a uhelníčka. Polystyrénová atrapa výra sice vzbudila mnoho pozornosti mezi dětmi, bohužel ne tolik mezi dravci a za šera ani mezi sovami, takže „lov“ byl neúspěšný. Jediný koho výr přilákal tak byl pouze ornitolog veterán a nadějný botanik Honza Roleček, jenž nás doprovodil i při dalším houkání na prověřené lokalitě poblíž srubu „Haberle“. Ovšem ani tentokrát jsme nebyli úspěšní: v měsíčním bezvětří jsme zahlédli pouze auta promrzlých nimrodů, čekajících na černou a zaslechli pouze ozvěnu našeho kazeťáku.

Ovšem ani tento neúspěch nás nijak nerozladil, neboť jsme si pak v teple srubu vesele zapěli, pojedli, popili čaje a v neděli se vydali k domovu. Vlastně je to docela dobrá záminka, ty sovy; proč se vydat do předjarních lesů, něco společně prožít a těšit se zase zpátky do civilizace. Takže za rok zase!

PS: Ani o týden později nebyli TOMíci při vyhoukávání úspěšní. Pouze na hlas kulíška přiletlo cosi velkého pět metrů nad hlavou, ale bylo to prý dost hlučné – snad výr?

Marián Polák

Pelikán bílý poprvé ve Svitavách?

Bylo pondělí 26.dubna, když mi přibližně v 17:15 hodin zavolal můj gymnaziální kolega Jiří Žilka, že u Lánského rybníka pozorovala naše bývalá studentka Anna Tronečková zřejmě pelikána. Chvilí jsem nevěděl, co mu mám do telefonu říct, a tak jsem jen konstatoval, že to těžko budu moci ověřit. Pak jsem si ale vzpomněl na zprávu televize Nova, která hlásila výskyt pelikána bílého na Nymbursku, a mě pojal podezření, že by mohlo jít o stejného jedince. Doma jsem byl sám s šestiletou dcerou Veronikou, kterou jsem tím pádem musel nalákat na „velkou výpravu za pelikánem“. Sedli jsme na kola a v 17:40 jsme už stáli nad Lánským rybníkem, a já jásal, že na poli s volavkami popelavými opravdu sedí 1 pelikán. Snažil jsem se proto přiblížit se k němu a vyfotit ho s mojí chabou technikou. O to samé se ve stejnou chvíli pokoušejí i „objevitelé“ pelikána A.Tronečková s Pepou Konopáčem. Ornitologický zážitek si nenechává uniknout ani kolega Žilka, který jim „kryje záda“ (poprvé ho vidím s dalekohledem na krku). Pelikán byl však v přítomnosti volavek dost plachý. Po krátké chvilce se i s volavkami vydal v blízké Vodárně.

Za chvíli telefonuji Milanovi Janouškovi, který vzápětí (taky asi 5 vteřin nevěřil, že je tu pelikán) přichází ze svého nového bydliště v Lánech. Jenže má už smůlu. Pelikána neviděl ani potom, co ho jel „nahánět“ k Vodárně. Pochopitelně mu tento neúspěch „nedal spát“ a druhý den ráno jde k Lánskému rybníku „na čekanou“. Mlha je docela proti tomu si vychutnat pohled na letícího pelikána. Nakonec má ale velké štěstí a pelikán se i jemu brzy ráno v úterý na chvíli ukázal !

Jen pomalu si uvědomujeme výjimečnost tohoto pozorování, a to i přesto, že není jasné odkud se tu pelikán vzal. V historické literatuře se objevují jen 2 zmínky o výskytu pelikánů bílých v našem okolí. A to v roce 1910 a nekonkrétní je údaj patrně z roku 1930. V obou případech šlo o výskyt pelikánů na rybnících Hvězda a Nový u Opatova. V tom případě můžeme říct, že výskyt pelikána bílého ve dnech 26. a 27. dubna 2004 je první registrovaný výskyt tohoto druhu u svitavských rybníků a zřejmě teprve 3. nám známý výskyt na okrese Svitavy.

Jiří Mach

Na cestách.

Kde je Tunguzský meteorit ?

Vpád studeného sibiřského proudění za okna naší chaloupky ve mně vyvolal vzpomínky na loňské putování za Tunguzským meteoritem. Expedici organizovala v srpnu pražská Agentura Koniklec a já se jí účastnil spolu s dalšími šesti dospěláky a deseti studenty středních škol, kteří byli vybráni na základě dlouhodobé soutěže. A musím vyzdvihnout, že byli vybráni více než dobře. Vždyť jen urazit 12 000 km vlakem, 1500 km letadlem, 80 km vrtulníkem, 100 km pěšky a ještě 50 km na lodi během necelého měsíce po široširé Rusi by v leckteré čistě dospělácké expedici vyvolalo nezbytnou ponorku, zmatky či spory, nikoliv tak mezi námi.

Sibiřské léto, to je ovšem docela něco jiného než dlouhá a krutá zima. Teploty se šplhají až ke třicítce (nad nulou pochopitelně) a díky hlubokému vnitrozemí je i srážek relativně málo. Ovšem náš ruský průvodce Sergej – veterán z války v Afghánistánu a v Čečně – nás dopředu neustále varoval: „Tajga eto vada i gnus“. Na vadu jsme se vybavili atombordely a holinkami, nezřídka rybářskými až po pás a na gnus nejrůznějšími kombinacemi sítěk, záclonek, pokrývek hlavy, repelentů a rukavic. Rada nechat doma všechny Gore a jiné Texy se ukázala jako více než prozíravá: pokud zapršelo byli jsme stejně mokří všichni a lečjaká pevnější tkanina i tak utrpěla újmu o ostré větroví nepřístupné tajgy.

Naše expedice měla dva hlavní cíle: za prvé nic menšího než nalézt po 95 letech konečně domnělý meteorit, respektive prozkoumat oblast tzv. „voronku“ neboli „něco jako kráteru“ jehož leteckou fotografii a přesné souřadnice jsme měli k dispozici a za druhé provádět nejrůznější biologická pozorování, měření a dokumentace místa katastrofy.

Na tu nekonečnou cestu vlakem široširou stepí jsem se původně moc těšil. Ovšem po té, co klimatizované kupé na cestě do Moskvy nahradilo při třídním pokračování do Krasnojarska skládací lůžko u dveří na záchod v nejnižší třídě s uzamčenými okny, trochu jsem v nadšení polevil. Člověk by nevěřil kolikrát za ty tři dny se těch několik desítek pasažérů vydává močit, umýt či si jen tak zakouřit a protože lehátka jsou dimenzována na výšku asi o dvacet cm menší než je ta moje, neopomněli si spolecestující v nepozornosti brknout o mé končetiny visící do uličky.

Lety letadlem a posléze výsadek vrtulníkem doprostřed divočiny byly však rozhodně daleko nekonečnější než tisíce kilometrů vlakem. Na těch pár hodin v ruských létajících strojích hned tak člověk nezapomene a marně jsem během nich vzpomínal jestli přeci jen neumím alespoň kousek Otčenáše. Naštěstí jsem byl plně zaměstnán fotografováním a filmováním nekonečné tajgy z ptačí perspektivy. A pohled to byl úchvatný. Kam oko dohlédlo všude jen moře stromů, rašelinišť, bažin, meandrujících řek a jejich slepých ramen; jen těžko se popisuje něco co nemá začátek ani konec.

Ve Vanavaře, dřevěném městečku s asi 3500 obyvateli a správním centru celé oblasti se naše výprava na čas rozdělila. Spolu s naším fotografem a astronomem, ruskými průvodci Sergejem a Slávou i geologem nás vrtulník vysadil na souřadnicích domnělého kráteru a zbytek výpravy odletěl do epicentra výbuchu a bývalého vývratu lesa. Sejit jsme se měli po týdnu na jezeře Čeko.

Již samotný výsadek do nitra divočiny naznačil, proč je Tunguzský meteorit i po letech stále záhadou. Vrtulník měl původně nad „voronkem“ zakroužit, a my ho měli z otevřených dveří vrtulníku natočit a nafotit, pak to celé ze země změřit, odebrat vzorky a pelášit pryč. Dokonce jsme měli i lopatu, kdyby tam ten šutrák ležel. Ovšem po desítkách minut letu najednou vrtulník začal přistávat do jakéhosi vrboví poblíž jednoho z desítek oválných jezírek, roztroušených v lesích, aniž bychom dostali echo kam upřít zrak a objektivy. Ve zmatku jsme vyskákali ven, stroj zaječel a pak nám zmizel z dohledu. Sergej nepřesvědčivě tvrdil, že „voronek“ viděl na druhé straně asi dva kilometry odsud. GPSkou jsme určili polohu, zkonfrontovali to s xeroxovou mapou 1:200 000 a podobnou mapou, přefocenou z tajného archívu ruské armády a přenechali velení Slávovi, který jako domorodý Evenk

znal Tajgu nejlépe. Ani on, ani několik butilek vodky však nevedlo k úspěchu. Tři dny jsme se potulovali křížem krážem v ostrém tempu tajgou, mnohokrát téměř běželi, domnívajíce se že se les rozestupuje a my vstoupíme na prostranství kráteru. Nic, vůbec nic. Sergej byl z nás asi zklamaný nejmíc. Snažil se sem dostat již několikrát, ale buď nesehnal peníze na vrtulník, nebo se sice s polskou expedicí dostal do blízkosti několika desítek kilometrů od souřadnic, ovšem pak to byl jak říkal „Sajgon“ a vody měli „vot tak“ a ukázal výmluvné gesto nože, podřezávajícího hrdlo.

Samotná tajga mne překvapila svou neuvěřitelnou rozmanitostí a pestrostí různých porostů a podrostů. Převažovaly sice typické modřiny, ale na sušších místech vládly sosny a'la Toulovcovy maštale, jinde osiky, sem tam břízy, zakrslé vrby atd. Všude hojnost mechů, rašeliníků, stovky kozáků a křemenáčů a především koberce „jagod“ neboli borůvek extrémních rozměrů a vynikající chuti, na kterých si dle nacházeného fialového trusu pochutnávali i místní huňáci. Na ně jsme však měli „smůlu“. Skupina šesti lidí nadělá příliš hluku, než by měla šanci cokoliv většího spatřit. Museli jsme se spokojit s veverka burundukem, sem tam bělokurem či tetřevem a pochodem losímí pěšinami. Ptactva bylo v srpnu poskrovnu, tajga byla neuvěřitelně tichá a opuštěná. Snad jen pohled na bekasinu větší a letové akrobacie sokola, ostříže a káně rousné potěšil mé ptáčnické srdce.

Po třech dnech hledání jsme vyrazili v plné polní po předpokládané trajektorii letu meteoritu k jezeru Čeko. K těžkým krámům typu kamera, foťák, stativ jsem přibalil pět bochníků chleba, něco konzerv a při prvním kroku se probořil do nadýchaného mechu až po kolena. Tři dny pochodu charakterizovalo nesčetné obcházení a přecházení bažin a potoků, bloudění a klopýtání přes větve a vývraty. Tajga totiž neustále někde hoří a ohořelé stromy pak vyvrátí vítr a vzniklé spáleniště začne porůstat hustou spleť pionýrských dřevin, což je hotová slast pro upoceného či zmoklého poutníka, zle zkoušeného bodavým „gnusem“. Jen jednou jsme zadoufali, že „voronek“ konečně máme. Zničením jsme se ocitli na kamenném valu. Ovšem při bližším ohledání bylo zřejmé, že se jedná o čelo ledovce, který tudy kdysi ustupoval zpět. Ještě jednou zkusila ruská část výpravy prověřit podezřelé místo na mapě, ovšem po několikahodinovém bloudění se vrátili úplně vyčerpaní, což Sergej komentoval (spíše však křičel směrem k svým dvěma kumpánům): „tri kompas, dve karty, adna dží pí es, adin evenk, nu i tak jsme v riti“. Na počest svátku přítelkyně nejmenovaného člena výpravy byla největší a nejtěžší bažina o průměru několika kilometrů pojmenována „Blato Petra“, takže jsme alespoň přispěli k lepší geografické srozumitelnosti oblasti.

Shledání s druhou částí výpravy u jezera bylo radostné a roztopená baňa s vychlazeným plzeňským, které jsem schovával ke kráteru, pak ještě radostnější. Jezero Čeko tvoří severní hranici Tunguzského Zapovedniku čili chráněného území, které bylo vyhlášeno samotným prezidentem teprve v roce 1992 aby ochránilo přírodu v místě výbuchu před naftaři a těžebními společnostmi, čmuhajícími po okolí. Podle Evenků se jezero objevilo až po výbuchu v roce 1908 a skutečně už jeho tvar ledviny s přítokem a odtokem v jednom místě a dosud nenalezené dno (prozatím známá hloubka je kolem 60 metrů) nasvědčují zajímavému vzniku.

Společně jsme pak další dny putovali Kulikovou stezkou přes celé epicentrum, přespali v Kulikových izbách, prohlédli si vodopád Čurgim a především vystoupali na „horu“ Kaskadnaja, kde leží doposud zachovalý vývrat z roku 1908. Jinde již stromy setlely nebo shořely, tady však ještě můžeme sáhnout na pamětníky té události a přehlédnout odtud krajinu. Je to úleva dohlédnout zase o kus dál než jen na pár stovek metrů.

Závěr putování tajgou nám ulehčují motorové pramice, které nás po řece Čambě přivážejí až k toku Podkamenné Tunguzky, kde přisedáme na korbu obra, zvaného Ural a polykáme prach a poslední kilometry zpět do Vanavary. Na břehu řeky se válejí opály, acháty a před pár týdny tu našli dokonce pravěké sekery. Každý si může vzít co chce a kolik chce, Sibiř je nekonečná. Ještě, že nejsme v místě, kde v břehu začal rozmrazat mamut, jinak bych nechtěl tahat ty jeho kly. Vždyť i losí lopaty na nás byly těžké a museli jsme je v tajze neradi nechat.

Expedice vlastně končí, ale naštěstí nás čeká ještě týden cestování domů, kdy máme spoustu času na aklimatizaci na moskevský a evropský shon. Kde je Tunguzský meteorit stále nevíme, ale podle ředitelky Zapovedniku Ludmily Logunové mají vědci příkaz ho zakopat pokud ho najdou, aby byl důvod do těch končin i nadále jezdit. V tom má pravdu. Sibiř je opravdu nekonečná a člověk se může vypravit kamkoliv a všude narazí na divočinu plnou čisté vody, vzduchu a komárů.

Marián Polák

Zoologická pozorování.

Některá zde uvedená pozorování ptáků mohou být publikována v periodikách České společnosti ornitologické (Zprávy ČSO nebo Panurus), odkud doporučujeme tyto zprávy o výskytu citovat.

K dalšímu publikování níže uvedených pozorování kontaktujte vždy jejich autory !

Vzhledem k rozsahu ostatních rubrik jsou vybírány tentokrát jen ty nejzajímavější pozorování (podle názoru redakce).

Obojživelníci (*Amphibia*) :

Skokan ostronosý (*Rana arvalis ssp. arvalis*) :

08.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, v porostu zblochanu odchycen 1 ex. (v okolí snůšky) *Jiří Mach*

Ptáci (*Aves*) :

Pelikán bílý (*Pelecanus onocrotalus*) :

26.04.04 – Svitavy, pole u Lánského rybníka, 1 imm.

Jiří Mach (+ J.Konopáč, A.Tronečková a K.Žilka)

27.04.04 – Svitavy, nad poli u Lánského rybníka, 1 ex. *M.Janoušek*

(Pzn. : Výskyt musí být schválen faunistickou komisí ČSO).

Bukač velký (*Botaurus stellaris*) :

13.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ex. *Jiří Mach*

Volavka červená (*Ardea purpurea*) :

22.05.04 – Svitavy, Lánský rybník, 1 ex. *M.Janoušek*

Volavka bílá (*Egretta alba*) :

01.-25.09.03 – Svitavy, Horní a Dolní rybník, 1 ex. *Jiří Mach, J.Pěnička a J.Vrána*

26.11.03 – Svitavy, Dolní a Horní rybník, 1 ex. *J.Vrána*

Husa polní (*Anser fabalis*) :

08 - 10.11.03 – Svitavy, Lánský rybník, 1 ex. *Jiří Mach*

15.02.04 – Svitavy, přelet Dolního ryb. (směr sever), cca 120 ex. *Jiří Mach*

15.02.04 – Svitavy, přelet Dolního ryb. (směr jih), cca 45 ex. *Jiří Mach*

15.02.04 – Svitavy, přelet Dolního ryb. (směr jih), cca 40 ex. *Jiří Mach*

15.02.04 – Svitavy, přelet města (směr jih), cca 20 ex. *Jiří Mach*

15.02.04 – Svitavy, přelet města (směr sever), cca 80 ex. *Jiří Mach*

Husa velká (*Anser anser*) :

11.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ex. *Jiří Mach*

Husa běločelá (*Anser albifrons*) :

15.02.04 – Svitavy, přelet Dolního r. s h.polní (směr jih), min. 7 ex. *Jiří Mach*

15.02.04 – Svitavy, přelet Dolního r. s h.polní (směr jih), min. 1 ex. *Jiří Mach*

15.02.04 – Svitavy, přelet města s h. polní (směr sever), min. 1 ex. *Jiří Mach*

Čírka obecná (*Anas crecca*) :

10.-11.11.03 – Svitavy, Dolní a Horní rybník, 1M+4F *Jiří Mach*
03. a 04.12.03 – Svitavy, Horní rybník, 1F *Jiří Mach*
06.04.04 – Svitavy, Horní rybník, 2 páry *Jiří Mach*

Čírka modrá (*Anas querquedula*) :

03.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 6M+2F *Jiří Mach a J.Pěnička*
18.-27.04.04 – Svitavy, Lánský rybník, 1 pár *Jiří Mach, M.Janoušek a J.Vrána*
02.05.04 – Svitavy, Lánský rybník, 1 pár *Jiří Mach*
04.05.04 – Svitavy, Dolní rybník, 1M *Jiří Mach*
09.05.04 – Svitavy, Lánský rybník, 1 pár *Jiří Mach*

Kopřivka obecná (*Anas strepera*) :

29.03.04 – Svitavy, Dolní rybník, 3 páry *Jiří Mach*
24.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 3M+2F *Jiří Mach*

Hvízdák eurasijský (*Anas penelope*) :

14. a 16.10.03 – Svitavy, Dolní rybník, 5 F *Jiří Mach*
24.10.03 – Svitavy, Dolní rybník, 7 F *Jiří Mach*
10.11.03 – Svitavy, Horní rybník, 8F *Jiří Mach*
21.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 1 pár *Jiří Mach, J.Pěnička a J.Vrána*

Ostralka štíhlá (*Anas acuta*) :

13.11.03 – Svitavy, Horní rybník, 1F *Jiří Mach a J.Vrána*

Lžičák pestrý (*Anas clypeata*) :

25.10.03 – Svitavy, Horní rybník, 14 ex. *Jiří Mach a J.Vrána*
16.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 6 ex. *J. Vrána*

Hohol severní (*Bucephala clangula*) :

09.11.03 – Svitavy, Lánský rybník, 4F *Jiří Mach*

Morčák velký (*Mergus merganser*) :

20.11.03 – Svitavy, Horní rybník, 1M+2F *Jiří Mach*
26.11.03 – Svitavy, Horní rybník, 1M+1F *J. Vrána*

Orlovec říční (*Pandion haliaetus*) :

03.10.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 juv. *Jiří Mach*
29.03.04 – Svitavy, Horní a Dolní rybník, 1 ex. *J. Vrána*
09.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 3 ex. *J.Pěnička*
10.04.04 – Sádek u Poličky, odkalovací nádrž Masokombinátu, 1 ex. *Jiří Mach*

Chrástal vodní (*Rallus aquaticus*) :

26.10.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ad. *Jiří Mach*
28.11.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ad. *Jiří Mach*
09.04.04 – Svitavy, Dolní r., 1 ex. *Jiří Mach*

Chrástal kropenatý (*Porzana porzana*) :

30.09.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ad. *Jiří Mach*
02.10.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ad. *Jiří Mach*
04.10.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ad. *Jiří Mach*
02.05.04 – Svitavy, Lánský rybník, 1M *M.Janoušek a Jiří Mach*

Chřástal polní (*Crex crex*) :

05.06.04 – Banín-Březová nad Svitavou, niva řeky Svitavy u Muzlova, hlasy 2M
M.Janoušek, F.Jetmar a Jiří Mach

Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*) :

09.04.04 – Svitavy, Lánský rybník, 5 ex. *Jakub Mach*

Vodouš bahenní (*Tringa glareola*) :

22.04.04 – Svitavy, Lánský rybník, 5 ex. *Jiří Mach*

Vodouš šedý (*Tringa nebularia*) :

28.09.03 – Svitavy, Dolní rybník, přelet 1 ex. *Jiří Mach*
17.04.04 – Svitavy, Lánský rybník, 4 ex. *Jiří Mach*

Jespák obecný (*Calidris alpina*) :

02.-03.09.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ex. *Jiří Mach*

Slučka malá (*Lymnocyptes minimus*) :

23.04.04 – Svitavy, Lánský rybník, 1 ex. *Jiří Mach*

Racek malý (*Larus minutus*) :

22.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 6 ad. *Jiří Mach*

Racek bouřní (*Larus canus*) :

17.04.04 – Svitavy, Lánský rybník, 1 ad. *Jiří Mach*
28.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 1 imm. *Jiří Mach*
09.05.04 – Svitavy, Dolní a Horní rybník, 1 ad. *Jiří Mach*

Racek stříbřitý (*Larus argentatus*) :

23.11.03 – Svitavy, Dolní a Horní rybník, 1 juv. *Jiří Mach*

Racek bělohlavý (*Larus cachinnans*) :

27.03.04 – Svitavy, Horní rybník, 1 ad. (*ssp. michahellis*) *Jiří Mach*
07.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ad. (*ssp. michahellis*) *Jiří Mach, J.Pěnička a J.Vrána*

Rybák černý (*Chlidonias niger*) :

09.05.04 – Svitavy, Dolní rybník, 10 ex. *Jiří Mach*
27.05.04 – Svitavy, Dolní rybník, 3 ex. *Jiří Mach*
11.06.04 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ex. *Jiří Mach*

Rybák bahenní (*Chlidonias hybridus*) :

26.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ex. *Jiří Mach a J.Vrána*

Rybák obecný (*Sterna hirundo*) :

29.05.04 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ex. *p.Johanides*

Rybák velkozobý (*Sterna caspia*) :

16.05.04 – Svitavy, Horní rybník, 1 ad. *Jiří Mach*

Holub doupňák (*Columba oenas*) :

10.04.04 – Lubná, Lubenské kopce, 6 M *Jiří Mach*

23.05.04 – Svitavy, intravilán města – ulice Palackého, 1M *Jiří Mach*

25.05.04 – Svitavy, intravilán města – ulice Pavlovova, 1M *Jiří Mach*

06.06.04 – Lubná, Lubenské kopce, 6M *Jiří Mach*

16.06.04 – Svitavy, intravilán města – ulice Pavlovova, 1M *Jiří Mach*

Rorýs obecný (*Apus apus*) :

13.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 2 ex. *Jiří Mach*

Sýc rousný (*Aegolius funereus*) :

26.02.04 – Lubná, Lubenské kopce, teritoriální hlas 1M *Jiří Mach*

18.03.04 – Lubná, Lubenské kopce, teritoriální hlas 1M *Jiří Mach*

01.04.04 – Lubná, Lubenské kopce, teritoriální hlas 1M *Jiří Mach*

Puštík obecný (*Strix aluco*) :

18.03.04 – Lubná, Lubenské kopce, 1F *Jiří Mach*

Výr velký (*Bubo bubo*) :

10.10.03 – Svitavy, 1 ex. nalezen uhynulý na okraji města *Jiří Mach*

01.04.04 – Lubná, Lubenské kopce, teritoriální hlas 1M *Jiří Mach*

15.05.04 – Lubná, Lubenské kopce, 2 pull. ve skalním výchozu *Jiří Mach*

Kalous ušatý (*Asio otus*) :

08.01.04 – Svitavy, město, 1 ex. *M. Polák*

27.01.04 – Svitavy, město – jz. okraj, 3 ex. *Jiří Mach*

Vlha pestrá (*Merops apiaster*) :

26.04.04 – Svitavy, Dolní a Horní rybník, 1 ex. *J. Vrána*

(Pzn. : Výskyt musí potvrdit faunistická komise ČSO).

Linduška horská (*Anthus spinoletta*) :

17.04.04 – Svitavy, Lánský rybník, 2 ex. *Jiří Mach*

Konipas luční (*Motacilla flava*) :

26.04.04 – Svitavy, Dolní rybník, 13 ex. ssp. „flava“ a 1M ssp. „feldegg“ *Jiří Mach*

Drozd cvrčala (*Turdus iliacus*) :

10.01.04 – Svitavy, Dolní rybník, 2 ex. *Jiří Mach*

26.01.04 – Svitavy, sídliště Dimitrovova, 3 ex. *Jiří Mach*

31.01.04 – Svitavy, sídliště Dimitrovova, 1 ex. *Jiří Mach*

14.02.04 – Svitavy, sídliště Dimitrovova, 1 ex. *Jiří Mach*
21.03.04 – Svitavy, louka u Schindlerova háje, min. 6 ex. *Jiří Mach*
16.04.04 – Svitavy, louka u Dolního rybníka, 1 ex. *Jiří Mach*

Cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*) :

05.06.04 – Banín-Hradec nad Svitavou, niva řeky Svitavy, zpěv 1M
M.Janoušek, F.Jetmar a Jiří Mach

Rákosník velký (*Acrocephalus arundinaceus*) :

10. a 11.05.04 – Svitavy, Dolní rybník, 1M *Jiří Mach*
27.05.04 – Svitavy, Dolní rybník, 2M *Jiří Mach*

Lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*) :

28.04.04 – Svitavy, Horní rybník, 1M *Jiří Mach, J.Pěnička a J.Vrána*
30.04.04 – Svitavy, Horní rybník, 1M *Jiří Mach a J.Vrána*
03.05.04 – Svitavy, Dolní rybník, 1M *Jiří Mach*
04.05.04 – Svitavy, Horní rybník, 1M+1F *Jiří Mach*
09.05.04 – Svitavy, Horní rybník, 1M *Jiří Mach*
19.05.04 – Svitavy, Horní rybník, 1M *Jiří Mach*
27.05.04 – Svitavy, Horní rybník, 1M *Jiří Mach*
31.05.04 – Svitavy, Horní i Dolní rybník, 1M *Jiří Mach*

Lejsek malý (*Ficedula parva*) :

15.05.04 – Lubná, Lubenské kopce, zpěv 1M *Jiří Mach*

Špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) :

18.01.04 – Svitavy, ulice R.Kludy, 1 ex. *Jiří Mach*
14.02.04 – Svitavy, ulice Dimitrovova, 1 ex. *Jiří Mach*

Křivka obecná (*Loxia curvirostra*) :

25.01.04 – Svitavy, lesní okraj u Horního ryb., min. 3M+1F *Jiří Mach*

Krkavec velký (*Corvus corax*) :

10.04.04 – Polička, skládka u Masokombinátu, cca 20 ex. *Jiří Mach*

Savci (*Mammalia*) :

Norník rudý (*Clethrionomys glareolus*) :

10.04.04 – Lubná, Lubenské kopce, 1 ex. při denním pohybu *Jiří Mach*

Netopýr severní (*Eptesicus nilssonii*) :

30.05.04 – Svitavy, sídliště u nádraží ČD, B.Čapků 6, 61 ex. *H.Seková a Jiří Mach*

Netopýr večerní (*Eptesicus serotinus*) :

30.05.04 – Svitavy, Bratří Čapků 2-6, 136 ex. *H.Seková a Jiří Mach*
30.05.04 – Svitavy, Revoluční 2-18, 118 ex., *H.Seková a Jiří Mach*
30.05.04 – Svitavy, Revoluční 1-3, 174 ex. *H.Seková a Jiří Mach*

Netopýr rezavý (*Nyctalus noctula*) :

- 25.12.03 – Svitavy, Kijevská 11A, 1 živý ex. nalezen v ložnici posledního (6.) podlaží panelového domu. Jedinec byl znovunavrácen do větracího průduchu v podstřeší, odkud se do bytu zřejmě dostal *Jiří Mach*
- 19.01.04 – Svitavy, Na Červenici 13., 1 živý ex. nalezen u okenního rámu (venkovní část) revitalizovaného panelového domu. 20.1. navrácen do prostoru podstřeší domu *Jiří Mach*
- 22.04.04 – Svitavy, vylétají z domu Dimitrovova 23 a 25, 114 ex. *Jiří Mach*
- 26.05.04 – Svitavy, Dimitrovova 15-21, 140 ex. *Jiří Mach a H.Seková*
- 26.05.04 – Svitavy, Dimitrovova 23 a 25, 83 ex. *Jiří Mach a H.Seková*
- 26.05.04 – Svitavy, Kijevská 11A-C, 11 ex. *Jiří Mach a H.Seková*
- 27.05.04 – Svitavy, Svitavská 18-26, 263 ex. *Jiří Mach a H.Seková*
- 27.05.04 – Svitavy, Svitavská 28-36, 31 ex. *Jiří Mach a H.Seková*
- 28.06.04 – Svitavy, Malé náměstí 20 a 22, 40 ex. *H.Seková*
- 28.06.04 – Svitavy, Dimitrovova 23 a 25, 86 ex. *H.Seková*

